

Radio v osnovni šoli

(Raziskovalna naloga)

Maja PETROVČIČ RUPNIK, *mag. prof. slov.*

Gorenja vas, 2025

KAZALO (VSEBINE)

1 UVOD	3
1.1 Opredelitev raziskovalnega področja	3
1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge	3
1.3 Hipoteze in omejitve pri obravnavanem problemu	4
1.4 Raziskovalna metoda	4
1.5 Izvirni prispevek k praksi	5
2 TEORETIČNI DEL	6
2.1 Kaj je radio?	6
2.2 Medijska pismenost	6
2.3 Vzgoja za medije v osnovni šoli	7
2.4 Izbirni predmet radio	9
2.5 Mladi in radio	13
2.6 Razvoj šolskega radia	13
3 RAZISKOVALNI DEL	14
3.1. Ustanovitev šolskega radia na OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas	14
3.2. Analiza anketnega vprašalnika za učitelje	23
3.3 Anketni vprašalnik za sedmošolce	30
3.4 Intervju z direktorico Primorskega vala	38
3.5 Izvirni prispevek k praksi	41
4 RAZPRAVA	43
5 ZAKLJUČEK	45
6 VIRI IN LITERATURA	48
7 PRILOGE	49

KAZALO SLIK

Slika 1: Učni načrt 1 (UN vzgoja za medije).....	10
Slika 2: Učni načrt 2 (UN vzgoja za medije).....	11
Slika 3: Učni načrt 3 (UN vzgoja za medije).....	12
Slika 4: Logotip šolskega radia	16
Slika 5: Slikovna popestritev radijskega prispevka	19
Slika 6: Utrinek iz zakulisja snemanja oddaje	20
Slika 7: Slikovna popestritev radia 2	21
Slika 8: Direktorica Primorskega vala.....	40

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali v okviru izbirnega predmeta ali krožka vključujete vsebine, povezane z radiem kot medijem?	23
Graf 2: Če ste odgovorili z "da", katere aktivnosti vključujejo delo z radiem?	24
Graf 3: Kako pogosto se vaši učenci ukvarjajo z radijskimi vsebinami pri predmetu/krožku?	24
Graf 4: Katere cilje zasledujete z vključevanjem radia v medijsko vzgojo?	25
Graf 5: Katere izzive opazate pri vključevanju radia v pouk ali krožek?	25
Graf 6: Ali imate dostop do tehnične opreme za snemanje in obdelavo zvoka (npr. mikrofona, snemalnik, računalniška programska oprema)?	26
Graf 7: Ali vaši učenci ustvarjajo lastne radijske vsebine (npr. radijske oddaje, intervjuje, zvočne prispevke)?	27
Graf 8: Kako bi ocenili zanimanje učencev za delo z radiem kot medijem?	27
Graf 9: Ali sodelujete z lokalnimi radijskimi postajami ali drugimi zunanjimi partnerji?	28
Graf 10: Ali menite, da je v učnem načrtu dovolj medijskih vsebin?	29
Graf 11: Koliko let že poučujete?	30
Graf 12: Ali poslušate radio?	31
Graf 13: Kje običajno poslušate radio?	32
Graf 14: Kdaj najpogosteje poslušate radio?	33
Graf 15: Kako pogosto poslušate radio?	33
Graf 16: Kaj najraje poslušate na radiu?	34
Graf 17: Ali mislite, da je radio še vedno pomemben medij?	35
Graf 18: Ali si že kdaj sodelovali v radijski oddaji, intervjuju?	36
Graf 19: Bi si želeli, da bi imeli na šoli šolski radio?	37
Graf 20: Ali imate doma star, analogni, radio?	38

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik za učitelje

Priloga 2: Vprašalnik za učence 7. razreda

Priloga 3: Intervju z direktorico Primorskega vala

Povzetek

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, ali osnovnošolci v vsakdanjem življenju še spremljajo radijsko postajo. Teoretični del zajema pregled medijske vzgoje v osnovni šoli, raziskali smo zgodovino radia na Slovenskem, zgodovino šolskih radiev in preverili, kako mladi radio doživljajo v današnjem času.

V empiričnem delu predstavljamo vzpostavitev in razvoj šolskega radia OŠIT RADIO na Osnovni šoli Ivana Tavčarja Gorenja vas v šolskem letu 2024/2025. Po več kot dveh desetletjih je na pobudo vodstva znova zaživel šolski radio, pri katerem so sodelovale tri učenke izbirnega predmeta radio.

V drugem delu empiričnega dela so prikazani odgovori, ki smo jih dobili od učiteljev, ki v različnih slovenskih osnovnih šolah poučujejo predmete s področja medijske vzgoje, sledijo rezultati anketnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali sedmošolci. Ob koncu pa je še intervju z direktorico lokalne radijske postaje.

V zaključku bomo podali odgovore na raziskovalna vprašanja in podali usmeritve za prihodnje delo v vzgoji in izobraževanju na področju medijskega izobraževanja.

Ključne besede: radio, slovenščina, šolski radio, vzgoja za medije.

Abstract

The purpose of this research project is to determine whether primary school students still listen to radio stations in their everyday lives. The theoretical part includes an overview of media education in primary schools, an exploration of the history of radio in Slovenia, the history of school radio stations, and an examination of how young people perceive radio today.

The empirical part presents the establishment and development of the school radio station *OŠIT RADIO* at Ivan Tavčar Primary School in Gorenja vas during the 2024/2025 school year. After more than two decades, the school radio was revived at the initiative of the school leadership, with three students from the elective subject *Radio* participating in the project. The second part of the empirical section presents responses from teachers who teach media-related subjects at various Slovenian primary schools, followed by the results of a survey answered by seventh-grade students. The section concludes with an interview with the director of a local radio station.

In the conclusion, we provide answers to the research questions and offer guidance for future efforts in media education within the school system.

Keywords: radio, Slovene language, school radio, media education.

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja

Zgodovina medijev je dolga in bogata. Pomembna mejnika sta bila izum tiska in pisave. Zgodovina radia sega v začetek 20. stoletja, od takrat nas spremlja na praktično vsakem koraku. Priljubljen je zato, ker omogoča najhitrejši prenos informacij, neposredno povezovanje z občinstvom, razširja pa različne vsebine, zabavne, kulturne, športne ...

Skozi leta se je vloga radia spreminjala, v današnjih časih pa bije pomembno bitko z ostalimi mediji. Mnogi poznavalci pravijo, da radio nikoli ne bo izginil, saj ima prednosti, ki jih drugi mediji oz. platforme, nimajo. Radio torej ostaja dragocen vir informacij, obenem pa tudi povezuje generacije. Ali to (še) drži, bomo raziskovali v tem delu.

Vsekakor drži, da je vloga medijev tudi v današnjem času še izjemno pomembna, saj vplivajo na naš način razmišljanja, odločanja in razumevanja sveta okoli nas. Med vsemi mediji ima tudi radio posebno mesto, ker je neposreden, intimen, kljub tehnološkim spremembam pa ostaja dostopen različnim generacijam.

Že nekaj let tradicionalnim medijem napovedujejo krizo, a radio ostaja, ohranja zvesto občinstvo in se prilagaja mlademu občinstvu.

Z željo, da bi mladi poznali radio in se vključevali v praktične oblike dela, smo v šolskem letu 2024/2025 na Osnovni šoli Ivana Tavčarja Gorenja vas ustanovili šolski radio.

Pri izbirnem predmetu radio smo spoznali teorijo, hkrati pa so učenke aktivno sodelovale pri ustvarjanju vsebin, učenju tehničnih veščin in javnem nastopanju. Kot mentorica izbirnega predmeta radio sem se pri tem opirala na svoje dolgoletne izkušnje v nacionalnih in regionalnih medijih, še posebej na področju radijskega novinarstva.

1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je torej ugotoviti, kako radio dojemajo učenci 7. razreda. Raziskali bomo, koliko in katere radijske programe spremljajo. Cilj je ugotoviti, ali je radio kot medij še vedno priljubljen med mladimi. Skušali bomo raziskati tudi pozitivne in negativne strani radia.

Cilji raziskovalne naloge so:

- Ugotoviti, kako pogosto in v kakšnem kontekstu učenci 7. razreda poslušajo radio ter katere radijske postaje in vsebine so jim najbolj zanimive.

- Preveriti, kakšno mnenje imajo učenci o pomenu radia danes, zakaj ga (ne) poslušajo in kako ga primerjajo z drugimi mediji (npr. televizija, internet, družbena omrežja).
- Raziskati, ali si učenci želijo imeti šolski radio in ali jih zanima sodelovanje pri ustvarjanju radijskih vsebin.
- Ugotoviti, kako učitelji vključujejo radio v pouk ali krožke – katere aktivnosti izvajajo, katere cilje zasledujejo in s kakšnimi izzivi se pri tem srečujejo.
- Preveriti, kakšno je zanimanje učencev za ustvarjanje radijskih vsebin ter kako učitelji ocenjujejo dostopnost tehnične opreme in podporo za delo z zvokom.
- Analizirati stališča strokovnjakov o vlogi radia pri razvoju medijske pismenosti in o pomenu vključevanja radia v šolsko okolje danes.

1.3 Hipoteze in omejitve pri obravnavanem problemu

Hipoteze, ki smo si jih zastavili so povezane z dojemanjem oz. sprejemanjem radia pri osnovnošolcih.

Hipoteze so naslednje:

- Radio ni več priljubljen med osnovnošolci, saj večina raje posega po sodobnejših digitalnih medijih.
- Večina učencev posluša radio pasivno, redko pa ga poslušajo zavestno ali po lastni izbiri.
- Glasba je daleč najbolj priljubljena radijska vsebina med učenci, druge vsebine (novice, pogovorne oddaje) pa jih zanimajo bistveno manj.
- Učenci kažejo interes za sodelovanje pri šolskem radiu, še posebej, če imajo možnost soustvarjati vsebine, ki jih zanimajo.
- Učitelji prepoznavajo pomembnost radia pri razvoju medijske pismenosti, vendar se pri vključevanju radijskih vsebin v pouk pogosto soočajo s pomanjkanjem opreme in časa.

Omejitev v izsledkih vidimo v tem, da bo zajeta zgolj ena generacija osnovnošolcev. Anketni vprašalnik bomo zastavili tudi učiteljem, ki poučujejo izbirne predmete s področja medijev. Med pisanjem teoretičnega dela sem ugotovila, da je zelo malo relevantne literature s tega področja. Pomanjkanje virov kaže na potrebo po nadaljnjem proučevanju in dopolnjevanju znanja na tem področju.

1.4 Raziskovalna metoda

V raziskovalni nalogi bodo uporabljene deskriptivna, komparativna metoda ter metoda analize in sinteze.

1.5 Izvirni prispevek k praksi

Pri deskriptivni metodi smo analizirali strokovno literaturo in predstavili pojme, ki so povezani s temo. Ugotovili smo, zakaj je pomembno mlade izobraževati na področju medijske vzgoje in medijske pismenosti. Osredotočili smo se na izbirni predmet radio, pri tem smo pregledali vse cilje in standarde tega izbirnega predmeta.

Z metodo zbiranja podatkov smo s pomočjo spletnega vprašalnika izvedeli, kako dobro mladi v 7. razredu sploh poznajo radio kot medij.

Izsledki empiričnega dela prinašajo vpogled v trenutno stanje medijske vzgoje v 3. izobraževalnem obdobju.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je radio?

Radio omogoča prenos signalov s prilagajanjem elektromagnetnih valov, slednji imajo manjše frekvence kot svetloba (Šart idr., 2011, 4).

Ko govorimo o radiu, govorimo o enem največjih iznajdb sodobne tehnike. Marij Osana je oče slovenskega radia, saj je opravljal prve radijske poskuse pri nas. Bil je strokovnjak za elektrotehniko ter uslužbenec Ministrstva za pošto in telegraf.

Prva radijska postaja se je sicer v Ljubljani oglasila 28. oktobra 1928. Zanimivo je, da so ustanovitelji v njej najprej videli izobraževalno ustanovo, šele kasneje so jo prilagodili zahtevam poslušalcev. Pričakovali bi, da je bila tudi takrat prva naloga radia informiranje javnosti, a bolj kot to je poslušalce navduševalo predvsem prenašanje zvoka na daljavo. Važno je bilo, da se je slišalo in ne toliko, kaj se je slišalo (Petrovčič 2019, 4).

2.2 Medijska pismenost

V zadnjih desetletjih se je medijski prostor močno spremenil, predvsem pod vplivom hitrega razvoja digitalnih tehnologij (Rek, 2021). V takšni družbi osnovna pismenost in govorništvo ne zadostujeta več za aktivno in odgovorno sodelovanje v javnem življenju. Današnja realnost od posameznika zahteva novo vrsto kompetenc – medijsko pismenost –, ki presega zgolj sposobnost branja in pisanja.

Medijska pismenost je skupek znanj, spretnosti in zmožnosti kritične presoje, ki omogočajo učinkovito, varno in samostojno uporabo medijev ter razumevanje njihove vsebine, vrednot in vplivov. Medijsko pismeni posamezniki znajo ne le uporabljati medije, temveč tudi presojati njihovo sporočilnost, ozadje in namen. Na razvoj medijske pismenosti poleg individualnih sposobnosti vplivajo tudi zunanji dejavniki. Pomembnost medijske pismenosti prepoznava tudi Evropska komisija, ki poudarja, da ta prispeva k bolj varnemu in odgovornemu ravnanju posameznikov v medijskem okolju, saj jim omogoča prepoznavanje lažnih novic ter sprejemanje informiranih odločitev. Medijska pismenost je širok pojem, ki zajema raznolike oblike medijev – od televizije, tiska in radia do videoiger in spletnih platform (Trebše 2025, 9).

Pojem pismenosti danes razumemo širše kot nekoč, saj ne zajema več zgolj sposobnosti branja in pisanja, temveč se nanaša tudi na različna specifična področja, kot so digitalna, informacijska, državljanska in medijska pismenost. Z razvojem avdiovizualnih in elektronskih komunikacijskih medijev se je razumevanje pismenosti premaknilo od osnovne pismenosti k

zmožnosti interpretacije kompleksnih medijskih sporočil. Medijska pismenost torej vključuje razumevanje in interpretacijo raznovrstnih simbolnih vsebin, ki jih posredujejo sodobna komunikacijska sredstva.

V informacijski dobi pridobiva vse večji pomen informacijska pismenost, ki obsega ravnanje z informacijami: posameznik mora znati prepoznati potrebe po informacijah, oblikovati vprašanja, poiskati ustrezne vire, kritično ovrednotiti podatke ter jih uporabiti pri reševanju problemov. Sposobnost kritičnega mišljenja in smiselne uporabe informacij je ena ključnih kompetenc posameznika v sodobni družbi (Kovačič 2006, 8).

Pomemben vidik sodobne medijske pismenosti predstavlja vzgoja za medije, kot jo opredeljuje UNESCO. Ta vključuje vsa komunikacijska sredstva – od tiskanih besedil, grafike, zvoka do gibljivih slik – ki so ustvarjena z različnimi tehnologijami.

Namen vzgoje za medije je, da posameznikom omogoča razumevanje delovanja medijev, njihove uporabe in upravljanja z njimi. Hkrati jih opremlja z znanji in veščinami za učinkovito in odgovorno uporabo medijev ter za aktivno komuniciranje preko njih.

Ključna naloga vzgoje za medije je razvijanje sposobnosti analize, kritične refleksije in ustvarjanja medijskih vsebin. Ljudje se naučijo prepoznavati vire medijskih sporočil ter njihov politični, družbeni, ekonomski in kulturni kontekst. Prav tako se usposobijo za interpretacijo in vrednotenje medijskih vsebin ter za izbiro ustreznega medija za sporočanje lastnih zgodb tako, da sporočila dosežejo ciljno javnost. Nenazadnje vzgoja za medije spodbuja tudi aktivno državljanstvo preko dostopa do medijev – tako za pridobivanje informacij kot za njihovo ustvarjanje (Cuzak 2012, 9).

2.3 Vzgoja za medije v osnovni šoli

Vzgoja za medije je v sodobni družbi prepoznana kot izjemno pomemben del izobraževanja, saj posameznikom omogoča razvoj sposobnosti kritičnega sprejemanja medijskih vsebin ter razumevanja njihovega vpliva na posameznika in družbo. Vzgoja za medije ni omejena zgolj na prenos informacij, temveč mora vključevati tudi razvijanje sposobnosti samostojnega razmišljanja, presoje ter oblikovanja lastnega mnenja. Pomembno je, da posameznik razume, kako mediji ustvarjajo pomen, kako oblikujejo realnost ter katere interese lahko predstavljajo. Vzgoja za medije se mora zato osredotočati na razvijanje zmožnosti prepoznavanja različnih vrst medijskih sporočil, ločevanja med dejstvi in mnenji, ter odkrivanja morebitne manipulacije ali pristranskosti.

Vzgoja za medije naj bi omogočala, da posameznik postane aktiven državljan, ki zna uporabljati medije kot orodje za izražanje svojih stališč in sodelovanje v družbenem življenju. To pomeni, da je nujna povezava med vzgojo za medije in razvojem demokratične kulture, saj

le kritično medijsko opismenjen posameznik lahko učinkovito sodeluje v družbi. Vzgoja za medije mora upoštevati različne starostne skupine in razvojne stopnje, saj se potrebe, znanja in dostop do medijev razlikujejo glede na starost uporabnikov.

Posebno pozornost si zaslužijo tudi formalni in neformalni učni konteksti, saj se vzgoja za medije dogaja tako v šolah kot tudi izven njih – preko družine, vrstnikov, spletnih vsebin in kulturnih institucij. Le celostna in dolgotrajna izpostavljenost medijskim vsebinam, podprta z ustreznim pedagoškim pristopom, lahko pripomore k razvoju resnično pismenega uporabnika medijev. Vzgoja za medije mora torej slediti cilju, da posameznik ni le pasivni prejemnik informacij, temveč aktivni in odgovorni uporabnik, ki zna medije uporabljati kot sredstvo za izražanje, razumevanje in delovanje v svetu, ki ga vedno bolj oblikujejo digitalni komunikacijski kanali (Šušteršič 2005, 25–28).

V osnovni šoli si lahko učenci sedmega, osmega in devetega razreda izberejo izbirni predmet vzgoja za medije. Ta omogoča učencem dostop do medijev. V enem šolskem letu se naučijo analizirati, kritično ocenjevati in izdelovati različne komunikacijske oblike, kot so radijske in televizijske oddaje, časopis ... Hkrati pa jih predmet medijsko opismeni, kar pomeni, da pridobijo znanje, ki jih iz pasivnih potrošnikov izoblikuje v aktivne državljane (Učni načrt – vzgoja za medije, 2006, 5).

Predmet učencem omogoča, da krepijo medsebojno komunikacijo, se socialno zblizujejo, gradijo svoj osebni etos. Hkrati jim omogoča, da kritično razmišljajo o medijskih vsebinah in podobah. Celovita vzgoja za medije omogoča otrokom, da postanejo kritični državljani, ki se zavedajo človekovih pravic in svojih dolžnosti ter človeške in državljanske svobode (Učni načrt – vzgoja za medije, 2006, 18).

Izbirni predmet vzgoja za medije je sicer sestavljen iz treh tematskih vsebin, vsaka pa se obravnava kot enoletni sklop (tisk, radio in televizija). Predmet lahko izberejo učenci od 7. do 9. razreda, izvaja se enkrat tedensko (35 oz. 32 ur na leto) (Učni načrt – vzgoja za medije, 2006, 5).

2.4 Izbirni predmet radio

Pri izbirnem predmetu radio je poudarek na radijskih medijskih vsebinah. Učenci imajo tudi možnost, da oblikujejo lastne radijske oddaje, obenem pa spoznajo razlike med medijskimi občinstvi (Učni načrt – vzgoja za medije, 2006, 6).

Predmet se odlično dopolnjuje tudi z naslednjimi šolskimi predmeti:

- slovenščino,
- zgodovino,
- geografijo,
- tehniko in tehnologijo,
- glasbeno vzgojo,
- likovno vzgojo,
- državljansko vzgojo in etiko (Učni načrt – vzgoja za medije, 2006, 18).

Šolski radio naj bi spadal med najpomembnejše interesne dejavnosti na šoli, saj lahko preko njega učenci poglobljajo svoje zmožnosti jezikovnega izražanja, obenem pa se vzgajajo v kritične spremljevalce medijev. Radijske šolske oddaje lahko pripravljajo znotraj rednega pouka slovenščine, pri Vzgoji za medije ali pri samostojni interesni dejavnosti. V učnem načrtu medijske vzgoje je predvideno oblikovanje lastne radijske oddaje (Drumlič 2013, 46).

V nadaljevanju so (iz UN) prikazani:

- cilji,
- vsebina,
- standardi znanja,
- dejavnosti in didaktična priporočila in
- pojmi.

RADIO				
Vsebina	Standardi znanja Učenci znajo:	Cilji	Dejavnosti, didaktična priporočila	Pojmi
Skupne značilnosti medijev	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati značilnosti tiska in nemnožičnih medijev • opisati skupne značilnosti množičnih medijev • razlikovati oblike, funkcije in proces množičnega komuniciranja 	<ul style="list-style-type: none"> • seznanjanje z bistvenimi značilnostmi, funkcijami in procesom množičnega komuniciranja 	<ul style="list-style-type: none"> • primerjava sporočanja prek časopisa in pisma • izpolnjevanje kodirnega lista o značilnostih in funkcijah množičnih medijev 	<ul style="list-style-type: none"> • množični mediji • komuniciranje • informirati • zabavati • komentirati • socializirati • komunikator • naslovnik, kod
Nastanek radia	<ul style="list-style-type: none"> • razložiti, kako je nastal radio • razložiti okoliščine za nastanek radia 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznati nastanek in razvoj radia 	<ul style="list-style-type: none"> • historična analiza: nekateri učenci pripravijo referat o zgodovini radia in o okoliščinah za nastanek 	<ul style="list-style-type: none"> • radio • Herz • Marconi • Kričač
Značilnosti radia	<ul style="list-style-type: none"> • razložiti značilnosti radijskega medija 	<ul style="list-style-type: none"> • seznanjanje z bistvenimi značilnostmi radia 	<ul style="list-style-type: none"> • obisk radijske postaje in analizirati njegovo programsko vsebino 	<ul style="list-style-type: none"> • ažurnost, cenenost • neomejen programski čas • sekundarni medij
Delitev radijskih postaj	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati lokalne, nacionalne, komercialne in nekomercialne radijske postaje 	<ul style="list-style-type: none"> • odkrivati podobnosti in razlike med radijskimi postajami in njihovimi funkcijami; opozarjati na pomembnost celovite informiranosti državljanov; opozarjati na problem komercializacije vsebine 	<ul style="list-style-type: none"> • poslušanje vsebine različnih radijskih postaj in primerjava vsebine 	<ul style="list-style-type: none"> • nacionalne • komercialne • lokalne radijske postaje

Slika 1: Učni načrt 1 (UN vzgoja za medije)

Novinarska etika	<ul style="list-style-type: none"> • opredeliti odgovornost novinarja po novinarskem kodeksu 	<ul style="list-style-type: none"> • prebujanje zavesti in oblikovanje meril o moralno nespornem novinarstvu; pomagati razviti strpen in spoštljiv odnos do drugih 	<ul style="list-style-type: none"> • pogovor o tem, kako naj novinarji spoštujejo človekovo zasebnost 	<ul style="list-style-type: none"> • novinarska etika • novinarski kodeks • načelo podajanja resnice • nepristranskosti • svobode, humanosti • odgovornosti
Oglaševanje in propaganda	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati novinarsko besedilo od oglaševanja in propagande • opisati značilnosti oglasov 	<ul style="list-style-type: none"> • seznanjanje z bistvenimi značilnostmi oglaševanja; opozarjanje na prepričevalno naravo oglaševanja in propagande; zavedanje o lastni percepciji oglasnih sporočil 	<ul style="list-style-type: none"> • diskusija o tem, kako razlikovati oglas od novinarskih besedil • izpolnjevanje kodirnega lista o pogostosti in vsebini oglasov • oblikovanje oglasa 	<ul style="list-style-type: none"> • oglaševanje, propaganda • potrebe, želje • zadovoljstvo • prepričevalni apeli
Konstrukcija medijske realnosti	<ul style="list-style-type: none"> • pojasniti, kako novinarji izbirajo vsebino in kaj so novičarske vrednote 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavanje, da mediji ne zrcalijo sveta, temveč ga konstruirajo 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza radijskih poročil • analiza deleža objavljenih in neobjavljenih pomembnih dogodkov 	<ul style="list-style-type: none"> • izbira informacij • novičarske vrednote in dejavniki • pritiski na novinarje
Novinarsko delo pri radiu	<ul style="list-style-type: none"> • pojasniti, kako se delo radijskega novinarja razlikuje od dela časopisnega novinarja • kako se radijski novinarski prispevek razlikuje od časopisnega • kateri so specifični radijski žanri 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavanje bistvenih korakov novinarskega dela; spoznati odnos medijske institucije in novinarjev do drugih družbenih institucij; razlikovanje med delom časopisnega in radijskega novinarja; razvijanje 	<ul style="list-style-type: none"> • radijski novinar predstavi učencem svoje delo • učenci posnamejo svoje časopisne prispevke • pogovor o tem, kako se pisno sporočanje razlikuje od slišnega • učenci prilagodijo svoje časopisne prispevke radijskemu mediju 	<ul style="list-style-type: none"> • novice • izbira informacij • preiskovanje • oblikovanje prispevka • točnost • preglednost • stvarnost, uravnoveženost • razumljivost • raznolikost • žanri

Slika 2: Učni načrt 2 (UN vzgoja za medije)

		<p><i>socialnih in komunikacijskih veščin; spodbujanje k odkrivanju in uresničevanju osebnih talentov</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • USTVARJANJE RADIJSKE ODDAJE • v sodelovanju z lokalno radijsko postajo učenci oblikujejo mladinsko radijsko oddajo 	
<p>Medijsko občinstvo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razložiti, kaj je to občinstvo in kako ga razlikujemo 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavanje značilnosti množičnega občinstva; prilagajanje medijske vsebine ciljnemu občinstvu: merjenje občinstva 	<ul style="list-style-type: none"> • izpolnjevanje kodirnega lista spremljanosti medijev • ob spremljanju posameznih medijev učenci poskušajo delati tudi kaj drugega, primarna in sekundarna spremljanost • učenci napišejo pismo o določenem problemu in ga pošljejo uredništvom ter analizirajo odziv medijev 	<ul style="list-style-type: none"> • velikost, anonimnost in heterogenost občinstva • potrebe občinstva • povprečno občinstvo • doseg • ferkvenca • rating • delež občinstva
<p>Kako postati kritični medijski posameznik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razlikovati med potrošnikom in državljanom • pojasniti, zakaj moramo biti seznanjeni z javnimi zadevami • pojasniti, zakaj je pomembna svoboda medijev 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavanje bistvenih korakov novinarskega dela; spoznati odnos medijske institucije in novinarjev do drugih družbenih institucij; razviti socialne in komunikacijske veščine; spodbujanje k odkrivanju in uresničevanju osebnih talentov 	<ul style="list-style-type: none"> • pogovor o tem, kako bi se ljudje odločali o javnih zadevah, npr. na volitvah, če ne bi bili dovolj informirani • pogovor o tem, kako bi spremenili svoje navade spremljanja medijev • učenci napišejo medijem pisma, v katerih opišejo svoje pripombe in pobude o medijski vsebini 	<ul style="list-style-type: none"> • demokracija • potrošništvo • dialog • pluralizem • aktivni državljan

Slika 3: Učni načrt 3 (UN vzgoja za medije)

2.5 Mladi in radio

Radio individualno nagovarja posameznika, zato mladi do tega medija vzpostavijo posebno vez. Radijske postaje tako mladim omogočajo večji izbor vsebin, na drugi strani pa mladi hitreje in lažje zamenjajo določeno radijsko postajo. Zato se radijski ustvarjalci trudijo, da v program vključujejo poslušalce – tu govorimo o neposrednem in posrednem interaktivnem odnosu. Prvi preko telefonskega pogovora izmenjujejo mnenja z voditeljem, drugi pa preko elektronski sporočil, družbenih omrežjih oz. SMS sporočil (Jordan, 2016, 40).

2.6 Razvoj šolskega radia

Šolski radio naj bi se prvič oglasil v Ameriki, kasneje so se ji pridružile tudi druge države. Prvi šolski radio naj bi začel oddajati leta 1949 v Indiani. Do leta 1970 je bilo v Ameriki že več kot 150 šolskih radijskih postaj. Šolski radio je pomembno zaznamoval tudi mnoge generacije, ki so obiskovale slovensko šolstvo.

Šolski radio naj bi pozitivno vplival na dijaka oz. učenca, saj lahko z dobro glasbo popestri minute med šolskimi odmori; učenci pa naj bi se tako k pouku vrnili zbrani in bolj pripravljeni na delo.

Zanimivo je, da so prvi šolski radii ponudili več informacij, glasbe pa je bilo bore malo. Z leti je radio postajal vse manj priljubljen, zato je mnogo šolskih radijskih postaj »ugasnilo« (Šart idr., 2011, 10–11).

Leta 1929 se je pojavila pobuda, da bi tudi Radio Ljubljana imel šolski radio, ki naj bi prinašal materinščino, tuje jezike, slušne igre itd. Prva šolska oddaja naj bi se po slovenskem radiu zaslišala leta 1931 (Šart idr., 2011, 13).

3 RAZISKOVALNI DEL

Raziskovalni del sem razdelila na več podpoglavij. V prvem delu je prikazan postopek ustanovitve šolskega radia. V drugem delu sem anketni vprašalnik zastavila učiteljem, ki na različnih slovenskih šolah poučujejo izbirne predmete s področja medijske vzgoje. Sledijo rezultati anketnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali učenci 7. razreda naše šole. Ob koncu je še intervju z direktorico lokalne radijske postaje, Zalo Lampič. Empirični del zaključujem z osebnim prispevkom.

V različnih fazah raziskovanja so bile uporabljene deskriptivna, komparativna metoda ter metoda analize in sinteze. Podatke sem na različne načine pridobivala od septembra 2024 do septembra 2025.

3.1. Ustanovitev šolskega radia na OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas

V šolskem letu 2024/2025 sem prevzela IP Radio, ki so ga obiskovale devetošolke. S strani vodstva, predvsem ravnateljice, je prišla ideja, da bi po več kot dvajsetih letih na šoli ponovno zaživel šolski radio. O razlogih, zakaj so pred leti opustili radijsko dejavnost na šoli, nisem razmišljala. Pobudo s strani vodstva sem sprejela odprtih rok, hkrati pa je ta ideja vključevala številne razmisleke o vzgojno-izobraževalnih koristih, organizacijskih potrebah in predvsem tehnični izvedbi.

V naslednjih podpoglavjih opisujem, kako smo se lotili ustanovitve šolskega radia, katere korake smo morali opraviti, s katerimi izzivi smo se srečali ter kakšen pomen ima radio danes za našo šolo.

PRVI KORAKI

Kot omenjeno je ideja o šolskem radiu prišla s strani vodstva, zato smo se že takoj v mesecu septembru z učenkami, devetošolkami, začele pogovarjati o ustanovitvi šolskega radia.

Za ustanovitev šolskega radia smo se odločili zato, ker se je pojavila potreba po šolskem mediju, ki bi omogočal:

- sodelovanje,
- sprotno obveščanje o dogajanju na šoli (tekmovanja),
- promocijo šolskih dogodkov (šolski plesi),
- vključevanje različnih generacij učencev,
- spodbujanje kreativnost in komunikacijskih veščin,
- obveščanje o posebnih dnevih (dan pozdravljanja, dan inkluzije).

Učenke so bile pripravljene sodelovati, zato smo si na začetku postavile številna vprašanja:

- Kako se bo šolski radio imenoval?
- Katere rubrike bomo pripravljali?
- Kako pogosto bo radio oddajal in kdaj (med poukom, med odmori, v času šolske malice)?
- Kdo in kako bo poskrbel za tehnično plat radia?
- Ali imamo zadostno opremo (mikrofoni, računalniki)?

IZBIRA IMENA IN IZDELAVA LOGOTIPA

Po začetnem temeljitemu razmisleku so učenke vodstvu predlagale ime za novoustanovljen šolski radio. Poimenovala so ga OŠIT RADIO, gre sicer za hudomušno izpeljanko, ki so ga povezale z imenom naše šole, ki ime nosi po pisatelju Ivanu Tavčarju. Vodstvo je na konzorciju ime odobrilo in sledila je izdelava logotipa.

Želeli smo ustvariti prepoznaven logotip, ki bi predstavljal naš radio in šolo. Spregovorili smo tudi o tem, da logotip ni le slika, ampak da mora imeti tudi sporočilno vrednost, hkrati pa mora biti uporaben v različnih oblikah (na spletni strani, v različnih tiskovinah ...).

Najprej smo razmišljale o tem, kaj naj bi logotip sploh izražal. Ker pa smo želele, da logotip ne bi predstavljal samo imena, ampak tudi vrednote, dejavnosti in ustvarjalnost, smo začele dodajati ideje, ki predstavljajo šolsko življenje, in sicer:

- Svinčnik – predstavlja znanje, pisanje in ustvarjalnost. Povežemo ga lahko tudi s pisanjem novinarskih prispevkov.
- Žoga – simbolizira gibanje, šport, energijo ... Radio je vsekakor svež in živahen, zato ga z lahkoto povežemo z vsakdanjim življenjem.
- Note – predstavljajo glasbo, ki je sestavni del skoraj vsake radijske oddaje. Note pa simbolizirajo tudi umetniško izražanje in čustva.
- Oblački – ponazarjajo misli, zamisli in nove ideje. Uporabili smo jih kot metaforo za ustvarjalne iskricke, ki se porajajo pri delu na radiu.

Po zbranih idejah je učenka na navaden bel list narisala več predlogov. Ko so se učenke odločile glede barve in oblike, je slednja v Canvi izdelala logotip. Pri naslednji šolski uri smo logotip pokomentirale in ga odobrile.

Slika 4: Logotip šolskega radia

Logotip smo nato vključile v:

- uvodne in zaključne špice radijskih oddaj,
- objave na šolski spletni strani,
- interne dokumente šolskega radia.

S tem je šolski radio dobil svojo vizualno identiteto, kar ga dela bolj profesionalnega in prepoznavnega med učenci, starši in učitelji.

NAČRTOVANJE VSEBIN IN DOLOČITEV ČASOVNEGA TERMINA

Po enostavnem začetku pa smo naleteli na trd oreh, in sicer veliko smo se pogovarjale okoli tega, kdaj in kako naj bi bile oddaje predvajane. Ključno je bilo vprašanje časa, saj smo morale upoštevati šolski urnik, različne obveznosti učencev ...

Večkrat smo se vprašale, kdaj naj bo radio na sporedu, in sicer učenke so predlagale naslednje možnosti:

- Med poukom: to se nam je zdelo idealno, saj bi vsi učenci lahko prisluhnili oddajam. Nismo pa vedele, ali bi se šolski radio oglasil na začetku ali ob koncu šolske ure. Razmišljale smo tudi o tem, da ne bi bilo pošteno, da bi se šolski radio oglasil npr. vsak petek, tretjo šolsko uro. S tem bi kradli čas učencem in tudi učiteljem.
- V času glavnega odmora: ta ideja se nam je zdela super, saj s tem ne bi »kradli« dragocenih minut učiteljem. Glede na to, da imajo učenci naše šole v času malice 20-minutni odmor, in da morajo biti prvih deset minut v učilnici, smo razmišljale o tem,

da bi se radio predvajal takoj na začetku malice. Učenci bi tako lahko oddajam v miru prisluhnili med malico.

- Pred začetkom pouka ali po pouku: to možnost smo hitro ovrgele, saj nekateri učenci v šolo pridejo tik pred začetkom pouka, odidejo pa takoj po pouku. Oddaje bi tako spremljali samo učenci v varstvu čakajočih.

Na koncu smo se odločile, da bomo oddaje predvajale enkrat tedensko, predvidoma ob petkih, v času glavnega odmora (torej med malico).

Ko smo določile okvirni načrt predvajanja, smo se lotili vsebinskih sklopov. Oblikovale smo osnutek, ki bi ga prilagajale glede na dogodke, dosežke ...

Okvirne teme, o katerih bi poročale:

- šport,
- dosežki iz znanja,
- novosti na šoli,
- pomembni dnevi,
- reportaža z dogodkov,
- intervjuji,
- zanimivosti.

Časovno bi oddaje trajale od petih do desetih minut.

PRVA ŠOLSKA ODDAJA IN IZZIVI

Z veliko vnemo so se učenke lotile pisanja prispevkov za prvo šolsko oddajo, ki je bila predvajana v ponedeljek, 30. septembra. Oddaja je bila namenjena predstavitvi ekipe in radia.

Vsebovala pa je tri glavne sklope:

- Uvodni del, v katerem so voditeljice poslušalce pozdravile, predstavile idejo šolskega radia ter napovedale, kaj lahko v prihodnje pričakujejo.
- Poročilo o novostih in spremembah na šoli, kjer so omenile spremembe v šolskem urniku.
- Kulturni kotiček, kjer so nanizale utrinke z Bralno-ustvarjalnega popoldneva.
- Športni kotiček, kjer so nanizale najnovejše športne dosežke učencev, med drugim rezultate s šolskega kroša in uspehe učencev na medobčinskih tekmovanjih.

Prva oddaja je bila predvajana v drugem terminu, kot smo načrtovali, saj smo se v zadnjem trenutku soočali s tehničnimi težavami (montaža, predvajanje po šolskem zvočniku), obenem pa učenke niso do časa pripravile prispevkov.

Oddaja je bila dolga pet minut, predvajana pa je bila v času šolske malice. Ker učencev in učiteljev nismo vnaprej obvestili o predvajanju, mnogo učencev oddaje zaradi hrupa ni slišalo. Poleg tega smo ugotovili, da glasnost šolskih zvočnikov po učilnicah ni poenotena.

Že med pripravo prispevkov so se učenke soočale s številnimi težavami. Ker na šoli nimamo diktafona, so po hodnikih intervjuvale kar s telefonom, zato je prišlo do vprašanja, zakaj lahko določene učenke po šoli hodijo s telefonom. Učenke so tudi težko prepričale sogovornike k temu, da bi podali izjavo. Tudi same so zelo nerodno zastavljale vprašanja, posnetki niso bili tehnično dovršeni, pri pripravi besedila pa so bile zelo nesuverene. Težave smo imeli tudi pri snemanju prispevkov, ki so jih na telefon posnele v šolskem kabinetu. Prvo snemanje smo večkrat ponovili zaradi težav pri izgovorjavi, hitrosti, glasnosti, interpretaciji.

S prvo oddajo smo sicer prebili led. Veliko učencev je povedalo, da oddaje, ker je bila predvajana v času šolske malice, ni slišalo. Učitelji so povedali, da je bila oddaja sicer dobro zasnovana, a da je v nekaterih razredih preveč odmevalo, v drugih pa se ni nič slišalo. Tisti, ki so kasneje prisluhnili oddaji, so povedali, da jim je bila zelo všeč, ker so bile vključene izjave učencev.

OSTALE RADIJSKE ODDAJE

Takoj po prvih vtisih smo s strani vodstva že dobili novo zadolžitev, in sicer naj bi šolske novinarke pripravile radijsko oddajo o duševnem zdravju. Ta je bila predvajana v mesecu oktobru, v oddaji pa so učenci razlagali o duševni stiski in počutju. Vključili smo tudi komentar oz. priporočilo šolske svetovalne delavke.

Druga oddaja je bila ponovno predvajana v času šolske malice, zato jo zaradi hrupa mnogi učenci niso slišali. Po tej oddaji smo se vprašali, kako naprej. Učenkam je zmanjkalo motivacije in začele smo razmišljati o drugem možnem terminu. Prav tako smo se tudi tokrat soočale s problemom, ker učenke niso do časa pripravile prispevkov, zato smo morali oddajo za nekaj dni zamakniti.

IDEJA O PODKASTU

S strani šolske svetovalne službe smo prejele pobudo, da bi šolske novinarke pripravile daljši pogovor o duševnem zdravju. Začele smo razmišljati o podkastih, ki bi bili objavljeni na šolski spletni strani, s tem pa bi se izognili predvajanju v času šolske malice.

Šolska novinarka Kaja je po temeljiti pripravi s telefonom posnela podkast oz. daljši intervju s šolsko pedagoginjo, o duševnem zdravju. Posnetek smo kasneje poslali vodstvu in šolski svetovalni službi, ta pa ga je ob dnevu slovenskega tradicionalnega zdravja vključila v učno

gradivo. Nekateri učitelji so tako ob pregledu gradiva v miru poslušali celoten podkast. Podkast je bil kasneje objavljen tudi na šolski spletni strani in opažamo, da je zelo priljubljen.

Kasneje smo se odločile, da oddaj ne bomo več predvajale po šolskem zvočniku zaradi neustrezne tehnične podpore. Za predvajanje v času pouka se nismo odločile, ker je bilo s strani učiteljev začititi, da jim ta opcija ni blizu. Da ne bi ovirale pouka, smo sprejele sklep, da bomo prispevke, oddaje in podkaste objavljale na ustvarjeno spletno stran šolskega radia.

S tem smo se izognile tudi časovnemu okviru. Naslednja oddaja, ki je bila predvajana v novembru, je govorila o izmenjavi naših učencev v Špetru Slovenov. Oddaja je bila dolga sedem minut, v njej so izjave obeh učiteljic glasbene vzgoje in nekaterih učencev.

Za montažo sem vedno poskrbela sama, tokrat pa smo se odločili, da si pomagamo še s Canvo. V posnetek smo tako vključili fotografije, kar je samo reportažo naredilo še bolj slikovito.

Slika 5: Slikovna popestritev radijskega prispevka

Velik zalogaj za šolsko novinarsko ekipo je bil dan slovenskega tradicionalnega zajtrka. Pripravile so reportažo dolgo slabih 22 minut. Učenke so si mini studio pripravile v šolski knjižnici. Tja pa so na intervju povabile številne sogovornike.

V reportaži so sodelovali:

- vodja šolske prehrane,
- vodja Zdrave šole,
- župan Občine Gorenja vas - Poljane, Milan Čadež,

- ravnateljica OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas, Nataša Grom,
- številni učenci in učenke,
- ponudniki (čebelar, sirar, kmetje ...).

Učenke so dobile dragoceno izkušnjo, saj so same pripravile vprašanja, poiskale sogovornike, jih povabile v »mini studio«, z njimi posnele pogovor ... Ugotovile so, da je potrebno veliko improvizacije, prilagajanja in strpnosti, hkrati pa so na tem dogodku dobile tisto potrebno samozavest.

Tudi tokrat smo sodelovali s šolskimi fotografi, ki so na dogodku skrbeli za foto utrinke. Ko smo zmontirali prispevke, smo zvoku dodali še slikovno gradivo. Zopet je nastal simpatičen izdelek, ki smo ga v zahvalo poslali vsem ponudnikom in sodelujočim.

Naslednjo uro smo se pogovorili tudi o tem, da je pomembno, da je zvok »sinhroniziran« s sliko. Npr. ko je ravnateljica govorila o tem, da so ji všeč siri, so bili na sliki prikazani sirni izdelki. Ko so učenci razlagali o medvrstniški igri in branju, so bili na sliki utrinki iz knjižnice oz. telovadnice.

Slika 6: Utrinek iz zakulisja snemanja oddaje

Naše delo ni ostalo neopazno, zato smo kaj kmalu dobili pobudo s strani šolske svetovalne službe, da bi ob dnevu inkluzije pripravili pogovor z vsemi učiteljicami dodatne strokovne pomoči.

Tokrat smo se soočale z vsebinskimi problemi, ker ta tema ni bila blizu učenkam.

Eno šolsko uro smo porabile za poglobljanje o inkluziji, drugo uro pa še za pripravo vprašanj. Oddaja naj bi bila predvajana takoj po prvomajskih počitnicah, a ker so učenke za pripravo potrebovale več časa, smo jo zamaknili za en teden. Ker še vedno nismo imeli diktafona, smo problem rešili tako, da so učenke poslale vprašanja učiteljicam dodatne strokovne pomoči. Te pa so se doma posnele s telefonom in posnetke vrnile učenkam. Nastal je posnetek dolg 13 minut. Slednjega pa sedaj učiteljice uporabljajo kot učni pripomoček, na kar smo zelo ponosni. Nekateri učitelji so posnetek uporabili tudi na razredni uri.

Učenkam so pridobljene izkušnje s pridom uporabljale, zato so ob koncu šolskega leta za oceno pripravile lasten izdelek. Tako so je prva govorila o pripravah na Nacionalno preverjanje znanja, druga je pripravila reportažo z Dneva Zemlje, tretja pa reportažo s poskusne Mepi odprave. Učenke so poskrbele za foto material, izjave in besedilo. Prvič pa so ob pomoči mentorice prispevek tudi same zmontirale. Največ težav so imele pri pridobivanju izjav, saj je, kot so povedale, težko dobiti sogovornike. Druga težava, s katero smo se soočale tudi ob koncu šolskega leta, pa je bila ta, da učenke niso do časa pripravile posnetkov.

Slika 7: Slikovna popestritev radia 2

Šolsko leto smo zaključile s splošno oddajo, v kateri so se v treh minutah ozrle nazaj in pripravile pregled vseh oddaj, ki so jih letos ustvarile. Spomnile so se pestrih dogodkov, zanimivih pogovorov in ustvarjalnih (tudi izobraževalnih) vsebin, ki so jih (so)oblikovali sošolci in učitelji. Pri zadnji oddaji sem bila presenečena, kako dobro so učenke napisale besedilo, prav tako pa so v prvem oz. drugem poskusu tudi uspešno prebrale besedilo.

V celotnem šolskem letu smo veliko pozornosti namenili tudi branju in izgovorjavi. In če so bile učenke na začetku zelo sramežljive, njihova izgovorjava črk in besed pa je bila nejasna, je bila ob koncu leta razlika očitna. Da je to res, so lahko preverile tudi učenke same, ko so poslušale/primerjale posnetek z začetka šolskega leta in tega zadnjega.

Učenke so v letošnjem šolskem letu izredno napredovale. Predhodnih izkušenj niso imele, zato bodo pridobljena znanja koristila vsaj dvema učenkama, ki bosta šolanje nadaljevale na medijski šoli.

Ob koncu šolskega leta smo ponosne na delo, ki smo ga opravile. V začetku smo se res soočale s tehničnimi težavami (diktafon, slaba kakovost zvočnikov na šoli), nejasnosti glede terminov predvajanja, zamudi pri pripravi posnetkov, nesamozavesti učenk itd.

Ob koncu leta so učenke pridobile številna znanja in izkušnje na področju novinarstva, javnega nastopanja, montaže in organizacije radijskih vsebin. Ustvarile so logotip, določile programsko shemo, pripravile prve oddaje in razvijale veščine, kot so sodelovanje, odgovornost, postavljanje vprašanj, snemanje intervjujev ter tehnična obdelava gradiva.

Projekt šolskega radia OŠIT RADIO je kljub začetnim izzivom prerasel v pomembno in ustvarjalno medijsko dejavnost, ki ne prispeva le k šolskem utripu, temveč tudi k osebni rasti, samozavesti in komunikacijskim veščinam sodelujočih učenk. Na podlagi pridobljenih izkušenj so učenke uspele samostojno oblikovati in izvesti več celovitih medijskih projektov, kar dokazuje, da ima šolski radio pomembno mesto v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Napredek in dosežki:

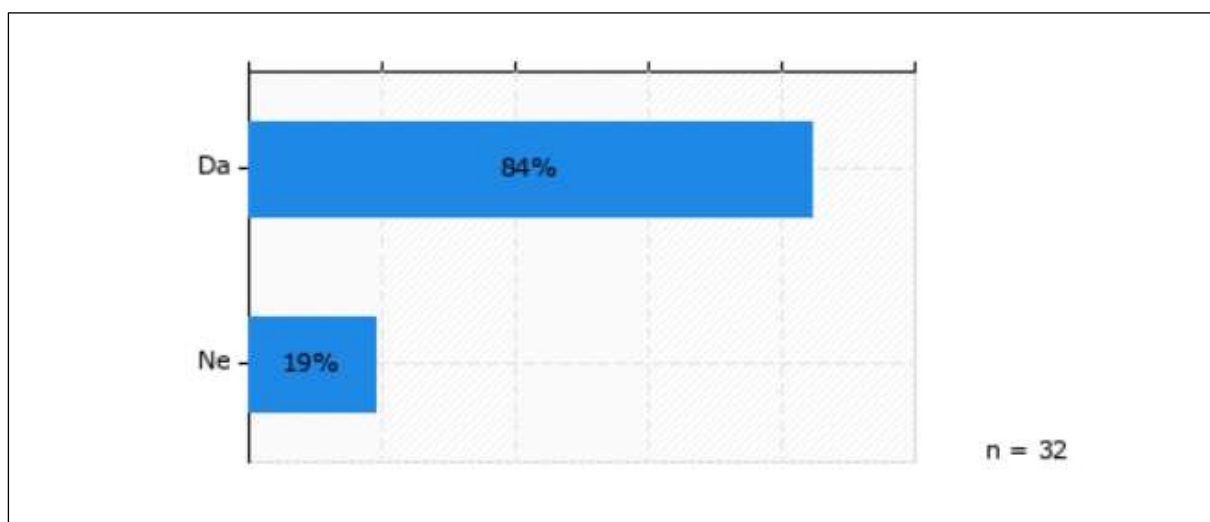
- Spoznale so pomen prilagodljivosti, natančnosti pri delu z zvokom in potrebo po sinhronizaciji slike in zvoka.
- Naučile so se strukturirati vsebine radijskih oddaj in izvajati intervjuje.
- Izvedle so več tematskih oddaj (tudi izobraževalnih).
- S pomočjo mentorice so usvojile osnove avdio montaže in uporabe orodij (npr. Canva).
- Zaradi tehničnih omejitev in odzivov šolskega okolja so oddaje preselile na šolsko spletno stran, kar je omogočilo večjo dostopnost in manj motenj pouka.
- Zadnje oddaje so pripravile bolj samostojno – zbirale izjave, snemale, montirale, ter pripravljale lastne vsebine za končno oceno.

Učenke, devetošolke, so se poslovile z mislijo, da bi tudi naslednje generacije ohranile šolski radio, ki je zaživel v letošnjem šolskem letu. Vse oddaje so dostopne na spletni strani, ki smo jo ustvarili letos: <https://raadio.splet.arnes.si/>

3.2. Analiza anketnega vprašalnika za učitelje

V programu 1KA sem ustvarila anketni vprašalnik za učitelje, ki poučujejo predmete s področja medijske vzgoje. Zastavila sem jim 13 vprašanj. Anketa je bila aktivna od 16. do 23. junija. Dobila sem 29 rešenih anketnih vprašalnikov.

1. Ali v okviru izbirnega predmeta ali krožka vključujete vsebine, povezane z radiem kot medijem?

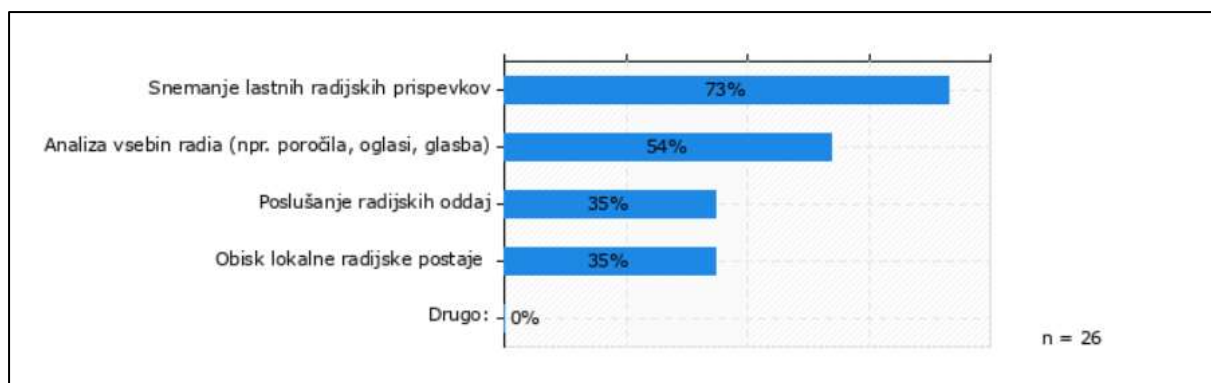

Graf 1: Ali v okviru izbirnega predmeta ali krožka vključujete vsebine, povezane z radiem kot medijem?

Pri prvem vprašanju me je zanimalo, če učitelji pri krožku oz. izbirnem predmetu vključujejo vsebine, ki so povezane z radiem kot medijem.

84 % vprašanih je odgovorilo, da vključujejo vsebine, ki so povezane z radiem, 19 % pa jih je odgovorilo, da ne vključujejo vsebin povezanih z radiem kot medijem.

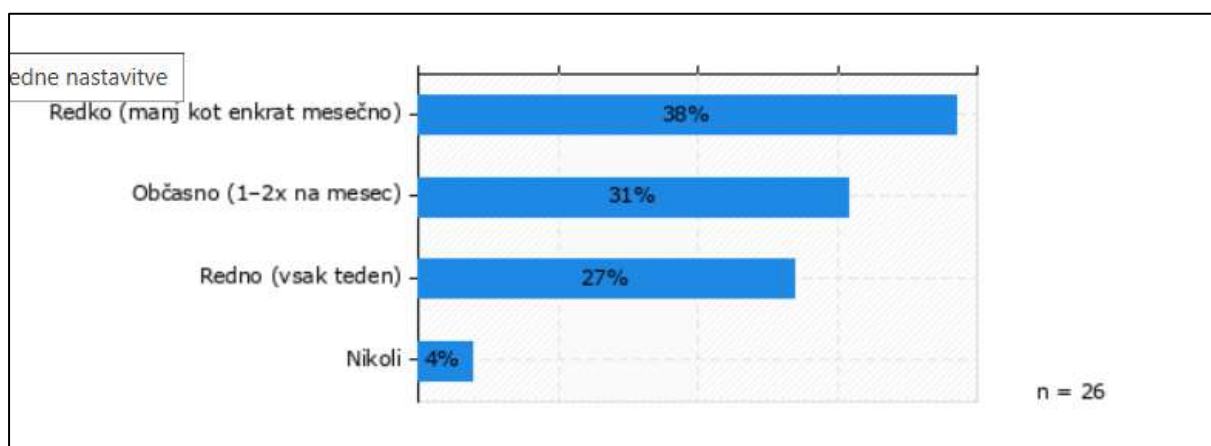
2. Če ste odgovorili z "da", katere aktivnosti vključujejo delo z radiem?

Graf 2: Če ste odgovorili z "da", katere aktivnosti vključujejo delo z radiem?

Pri drugem vprašanju me je zanimalo, katere aktivnosti vključujejo delo z radiem. V največji meri pri krožku oz. izbirnem predmetu snemajo lastne radijske prispevke (73 %), sledijo analize radijskih vsebin (54 %), zatem poslušajo različne radijske programe in obišejejo radijske postaje (35 %).

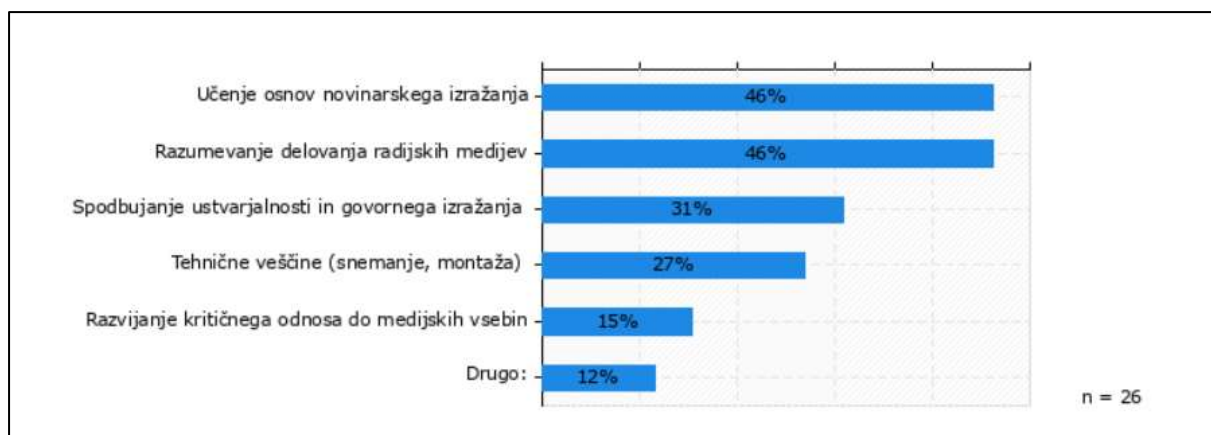
3. Kako pogosto se vaši učenci ukvarjajo z radijskimi vsebinami pri predmetu/krožku?

Graf 3: Kako pogosto se vaši učenci ukvarjajo z radijskimi vsebinami pri predmetu/krožku?

Pri naslednjem vprašanju me je zanimalo, kako pogosto učenci pripravljajo/ustvarjajo radijske vsebine. V večini primerov ustvarjajo manj kot enkrat mesečno (38 %), enkrat do dvakrat na mesec ustvarjajo radijske vsebine v 31 %, skoraj vsak teden pripravljajo vsebine v 27 %, nikoli pa samo v 4 %.

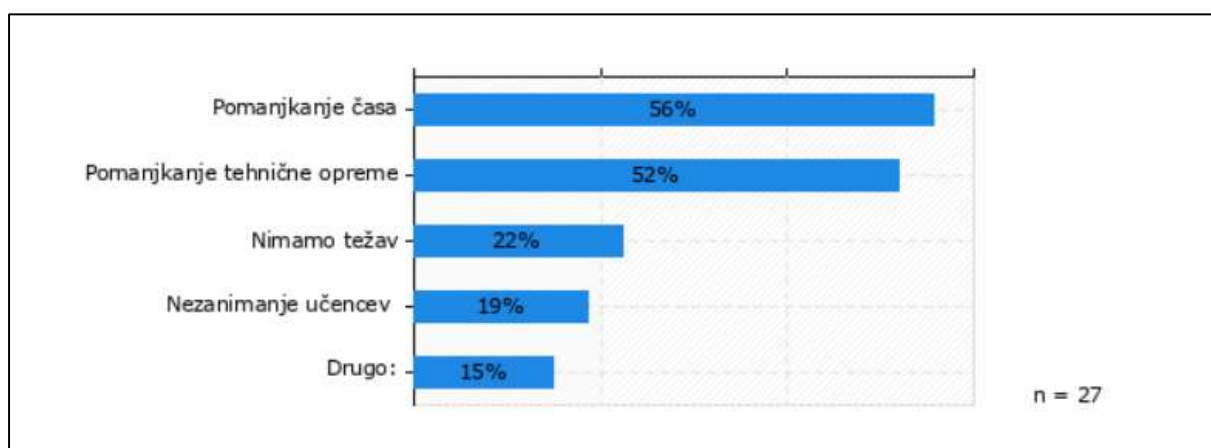
4. Katere cilje zasledujete z vključevanjem radia v medijsko vzgojo?

Graf 4: Katere cilje zasledujete z vključevanjem radia v medijsko vzgojo?

Pri četrtem vprašanju sem želela izvedeti, katere cilje zasledujejo z vključevanjem radia v medijsko vzgojo. V največji meri se učijo osnov novinarskega izražanja in razumevanje delovanja radijskih medijev (46 %), zatem spodbujajo ustvarjalnost in govorno izražanje (31 %), sledijo učenje montaže in snemanja (27 %), razvijanje kritičnega odnosa do medijskih vsebin pa spodbujajo v 15 %. Pod drugo je nekdo zapisal, da zasledujejo vse cilje, ki so predpisani v učnem načrtu za izbirni predmet radio, drugi pa pravi, da spoznavajo radijske zakonitosti.

5. Katere izzive opazate pri vključevanju radia v pouk ali krožek?

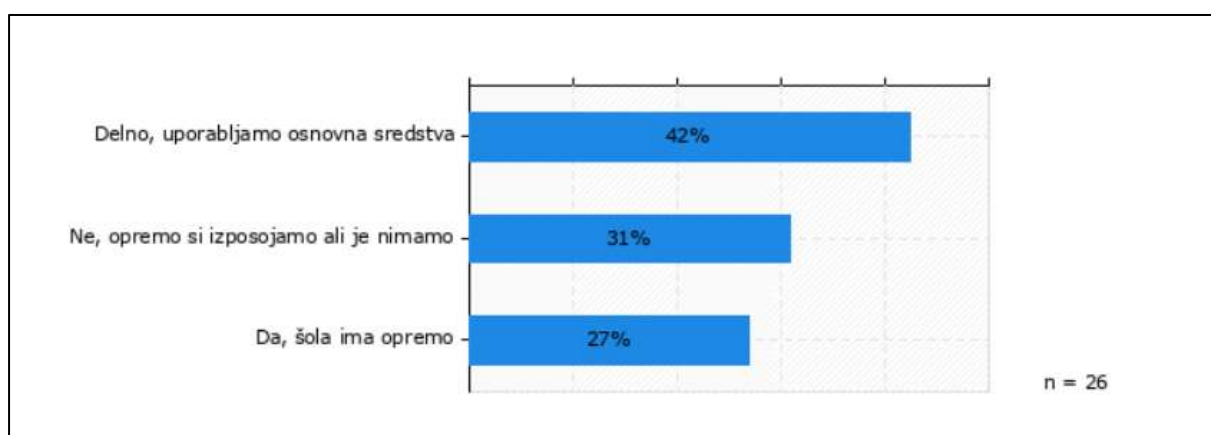
Graf 5: Katere izzive opazate pri vključevanju radia v pouk ali krožek?

Pri petem vprašanju sem želela izvedeti, s katerimi izzivi se soočajo učitelji pri vključevanju radia v pouk ali krožek. Največ težav imajo s pomanjkanjem časa (56 %), veliko preglavic jim povzroča to, da nimajo tehnične opreme (52 %), 22 % vprašanih meni, da nimajo težav, 19 % vprašanih pa se sooča s tem, da učenci ne izkazujejo zanimanja.

Pod drugo so napisali:

- učni načrt ne omogoča, da bi se lahko posvetili ustvarjanju radijskih oddaj,
- težave imajo pri pisanju prispevkov,
- nimamo šolskega radia in prostora za ustvarjanje,
- bralna pismenost.

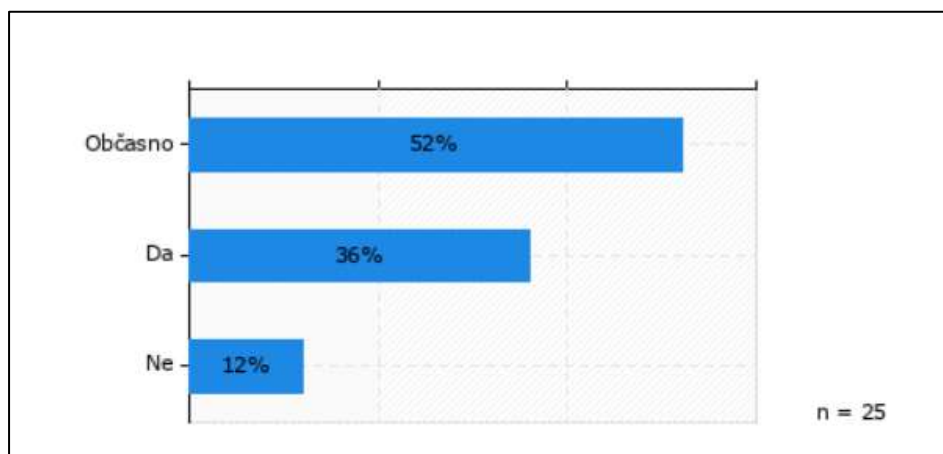
6. Ali imate dostop do tehnične opreme za snemanje in obdelavo zvoka (npr. mikrofona, snemalnik, računalniška programska oprema)?

Graf 6: Ali imate dostop do tehnične opreme za snemanje in obdelavo zvoka (npr. mikrofona, snemalnik, računalniška programska oprema)?

Pri šestem vprašanju me je zanimalo, ali imajo dostop do tehnične opreme za snemanje in obdelavo zvoka. Največ vprašanih (42 %) je odgovorilo, da so jim na voljo zgolj osnovna sredstva, 31 % sodelujočih na šoli nima opreme oz. si jo izposoja. 27 % vprašanih pa je odgovorilo, da imajo na šoli zagotovljeno opremo za snemanje in obdelavo zvoka.

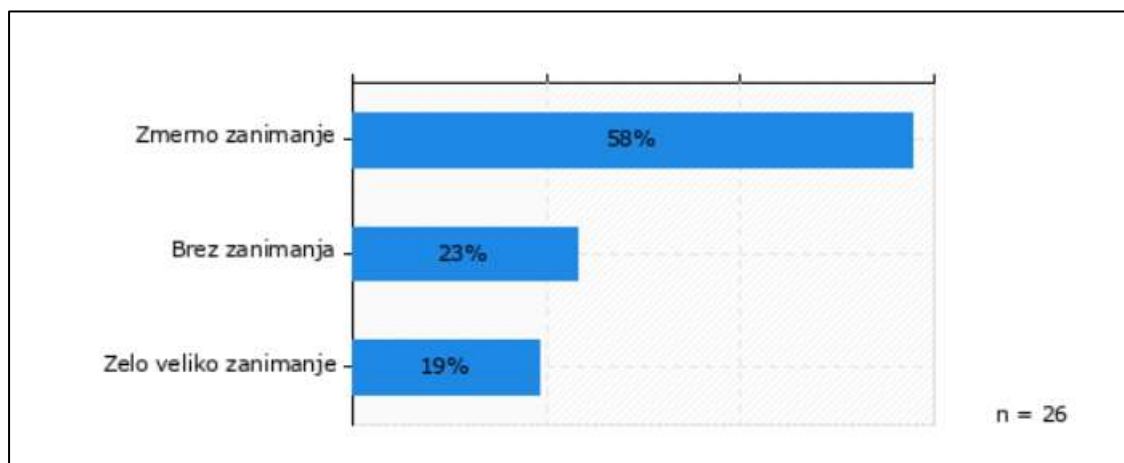
7. Ali vaši učenci ustvarjajo lastne radijske vsebine (npr. radijske oddaje, intervjuje, zvočne prispevke)?

Graf 7: Ali vaši učenci ustvarjajo lastne radijske vsebine (npr. radijske oddaje, intervjuje, zvočne prispevke)?

Pri sedmem vprašanju sem želela izvedeti, ali učenci ustvarjajo lastne radijske vsebine. 52 % vprašanih je odgovorilo, da ustvarjajo občasno, 36 % vprašanih je potrdilo, da ustvarjajo radijske vsebine, medtem ko 12 % vprašanih radijskih vsebin pri pouku oz. krožku ne ustvarja.

8. Kako bi ocenili zanimanje učencev za delo z radiem kot medijem?

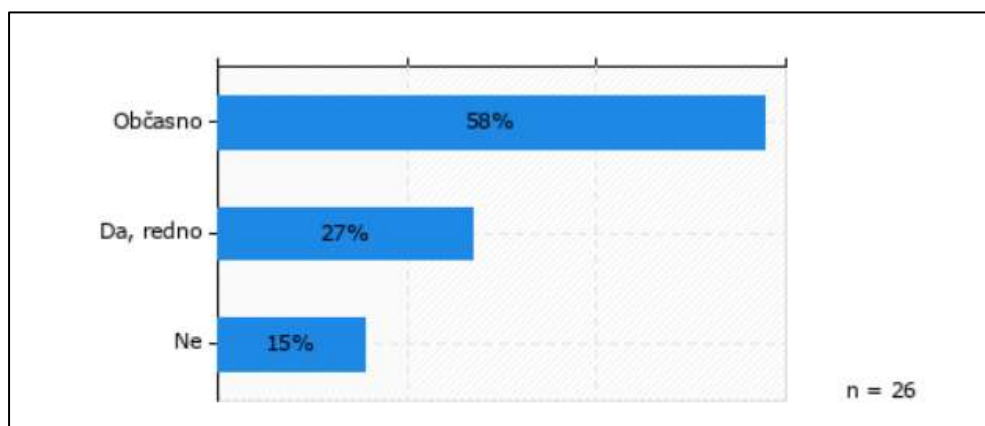

Graf 8: Kako bi ocenili zanimanje učencev za delo z radiem kot medijem?

Glede na to, da radio ni med najprivlačnejšimi mediji med mladimi, sem pri osmem vprašanju želela izvedeti, kakšno je zanimanje učencev za delo z radiem kot medijem. 58 % vprašanih ocenjuje zmerno zanimanje, 23 % jih meni, da njihovi učenci ne izkazujejo zanimanja za radio

kot medij, medtem ko ima 19 % vprašanih zelo motivirane učence, ki izkazujejo veliko zanimanje za delo in za radio.

9. Ali sodelujete z lokalnimi radijskimi postajami ali drugimi zunanjimi partnerji?

Graf 9: Ali sodelujete z lokalnimi radijskimi postajami ali drugimi zunanjimi partnerji?

Pri devetem vprašanju sem preverjala, v kolikšni meri šole sodelujejo z (lokalnimi) radijskimi postajami. 58 % vprašanih pravi, da sodelujejo občasno, redno sodelovanje je vzpostavljeno v 27 %, medtem ko 15 % vprašanih ne sodeluje z radijskimi postajami.

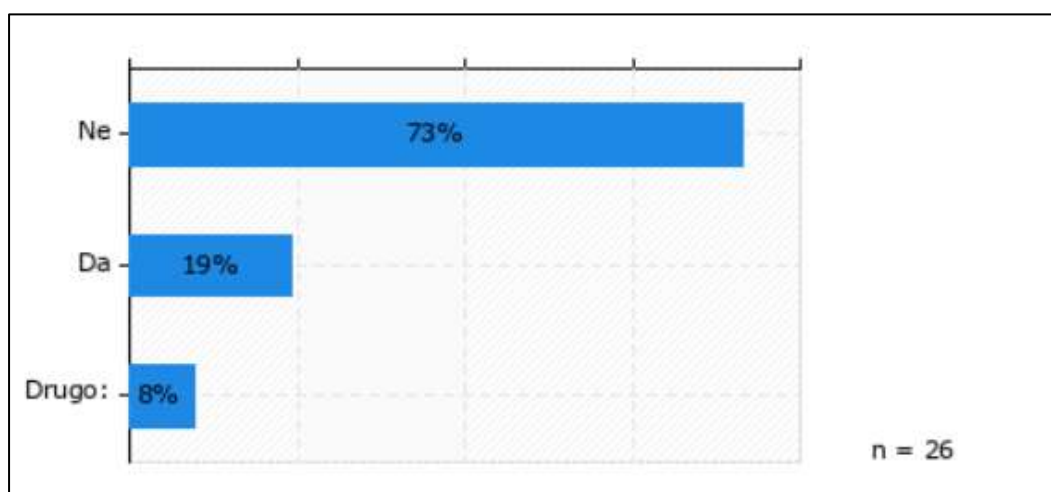
10. Kaj bi po vašem mnenju pripomoglo k večji uporabi/zanimanju radia v šolskem okolju?

To vprašanje je bilo odprtega tipa. Dobila sem naslednje odgovore:

- predstavitev lokalnega radia
- vključitev radijskih vsebin že v nižje razrede, težko je pridobiti učence
- kasnejših letih, če radia sploh ne poznajo
- možnost obiska večjih radijskih studiev
- predstavitev radijskih vsebin, obisk radia
- povezava z drugimi predmeti
- večja povezava z učnimi načrti drugih predmetov
- da bi učenci lahko sodelovali v oddajah na lokalnih radijskih postajah
- tehnična oprema
- bližnje radijske postaje nimajo zanimanja za predstavitev oz. ne sprejemajo naših izdelkov
- učenje pisanja radijskih besedil, govorne vaje pri npr. slovenščini
- promocija radijskih postaj

- promocija radia kot medija že od vrtca, prvih razredov oš
- glasbene želje
- šolski radio
- več poudarka v učnem načrtu za slovenščino
- oddaje v tujih jezikih
- priprava radijskih iger
- obisk novinarjev, obisk večjih studiev
- sodelovanje z radijskimi postajami
- radijske postaje bi morale poskrbeti za večjo promocijo med mladimi
- da bi imeli na šoli šolski radio
- da bi imeli krožek že v nižjih razredih
- snemanje radijskih oddaj

11. Ali menite, da je v učnem načrtu dovolj medijskih vsebin?

Graf 10: Ali menite, da je v učnem načrtu dovolj medijskih vsebin?

Učitelje sem tudi povprašala, če menijo, da je v učnem načrtu dovolj medijskih vsebin. Večina, 73 %, jih meni, da v sodobnem učnem načrtu ni dovolj medijskih vsebin, 19 % jih meni, da je v učni načrt vključenih dovolj medijskih vsebin. Pod drugo pa so napisali:

- o radiu skoraj ne vedo ničesar, ker ga ne poslušajo,
- pri slovenščini o radiu skoraj ne spregovorimo.

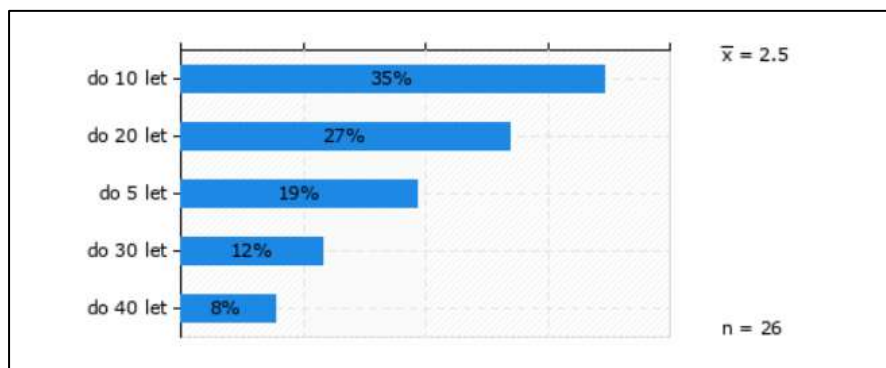
12. Kateri predmet poučujete?

Na koncu me je še zanimalo, kateri predmet poučujejo vprašani.

Sodelujoči poučujejo naslednje predmete:

- dodatno strokovno pomoč
- slovenščino
- sem knjižničarka
- podaljšano bivanje
- angleščino
- zgodovino
- državljansko vzgojo in etiko

13. Koliko let že poučujete?

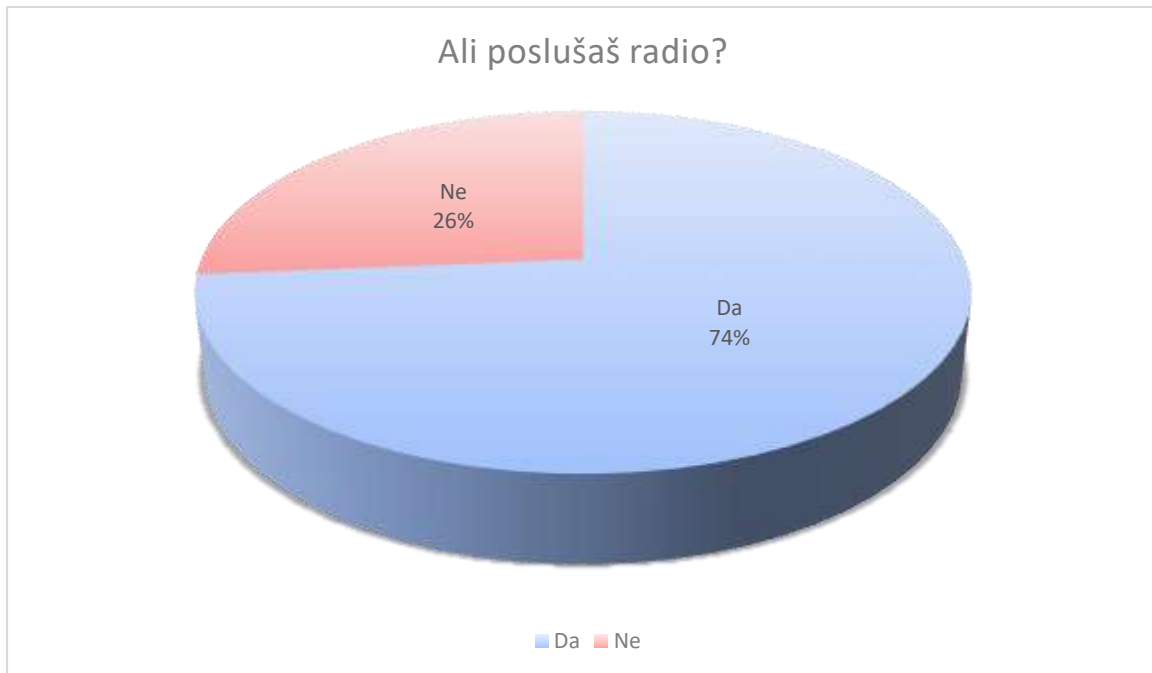
Graf 11: Koliko let že poučujete?

Največ sodelujočih poučuje do 10 let (35 %), sledijo tisti, ki imajo do dvajset let delovne dobe (27 %), 19 % je učiteljev začetnikov, 12 % je tistih, ki poučujejo do 30 let, zglj 8 % pa je tistih, ki imajo največ delovne dobe.

3.3 Anketni vprašalnik za sedmošolce

V mesecu septembru sem učencem sedmega razreda naše šole pripravila anketni vprašalnik o radiu, na katerega je odgovorilo 57 učencev.

14. Ali poslušaš radio?

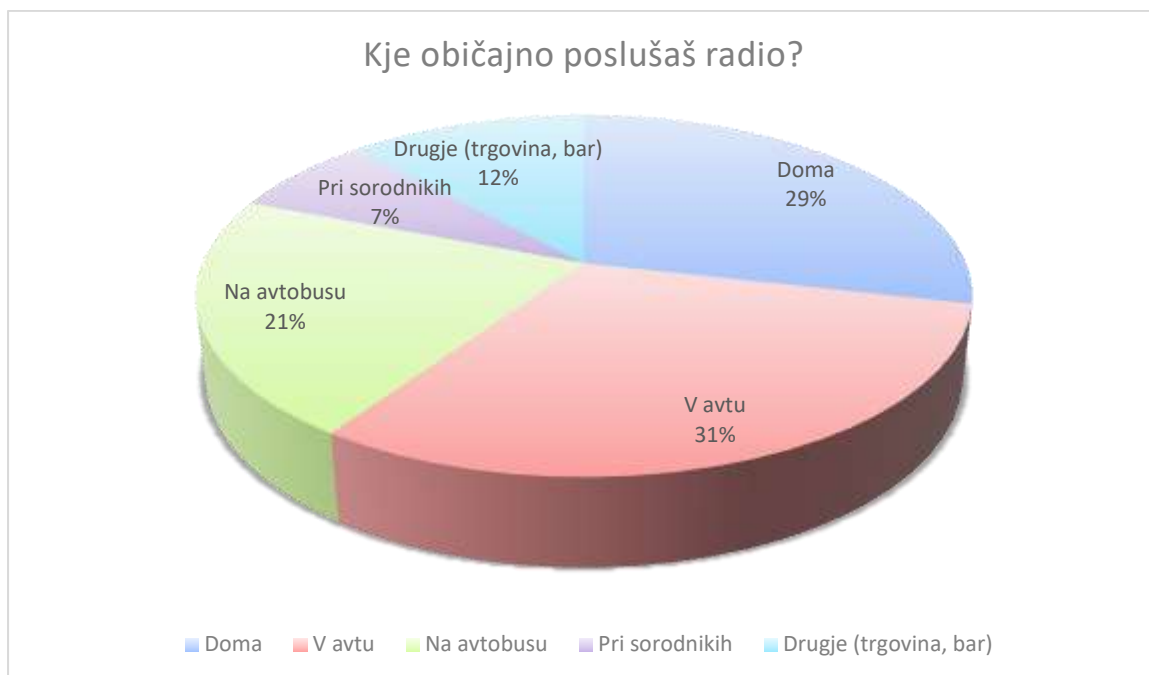
Graf 12: Ali poslušaš radio?

Pri prvem vprašanju me je zanimalo, ali učenci sploh poslušajo radio. 42 učencev oz 74 % vprašanih je odgovorilo, da še vedno poslušajo radio – ta podatek me je precej presenetil. 15 učencev oz. 26 % pa radia sploh ne poslušajo.

Učenci, ki radia ne poslušajo, so odgovorili na vprašanje, zakaj ga ne poslušajo. Napisali so:

- Poslušam glasbo na telefonu.
- Nihče ne poslušajo radia.
- Ni mi všeč.
- Doma nimamo radia.

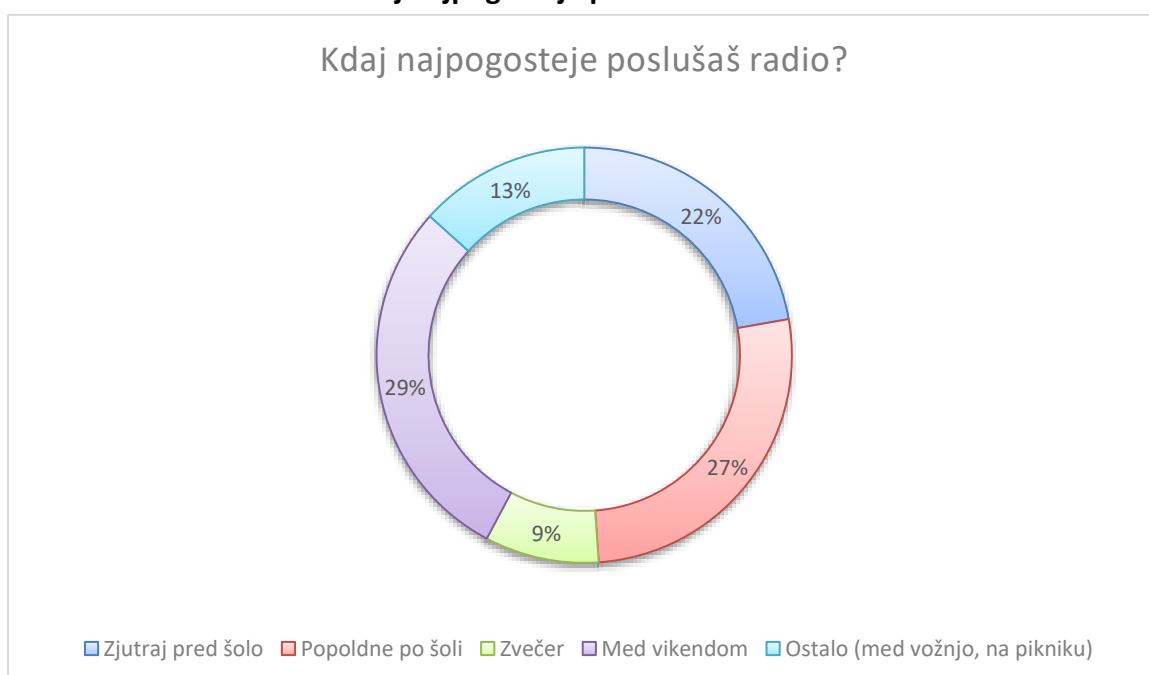
15. Kje običajno poslušáš radio?

Graf 13: Kje običajno poslušáš radio?

Zanimalo me tudi, kje vse učenci poslušajo radio. Največ, 13, učencev radio poslušá v avtu, sledijo tisti, ki poslušajo radio doma (12), 9 učencev poslušá radio na avtobusu, pet učencev je dopisalo, da radio poslušá v trgovini oz. baru, trije pa radio poslušajo, ko so na obisku pri sorodnikih.

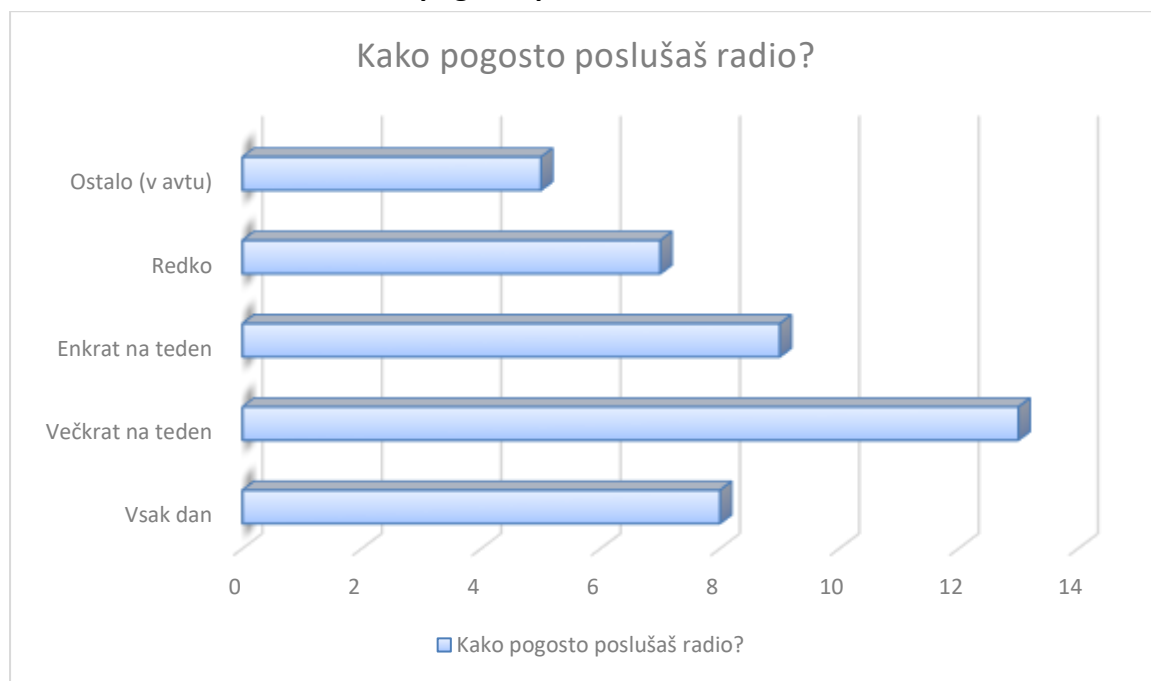
16. Kdaj najpogosteje poslušáš radio?

Graf 14: Kdaj najpogosteje poslušáš radio?

Največ učencev poslušá radio med vikendom (13), poslušajo ga tudi po šoli (12), pred poukom (10), 6 učencev poslušá radio med vožnjo oz. na pikniku, štirje pa zvečer.

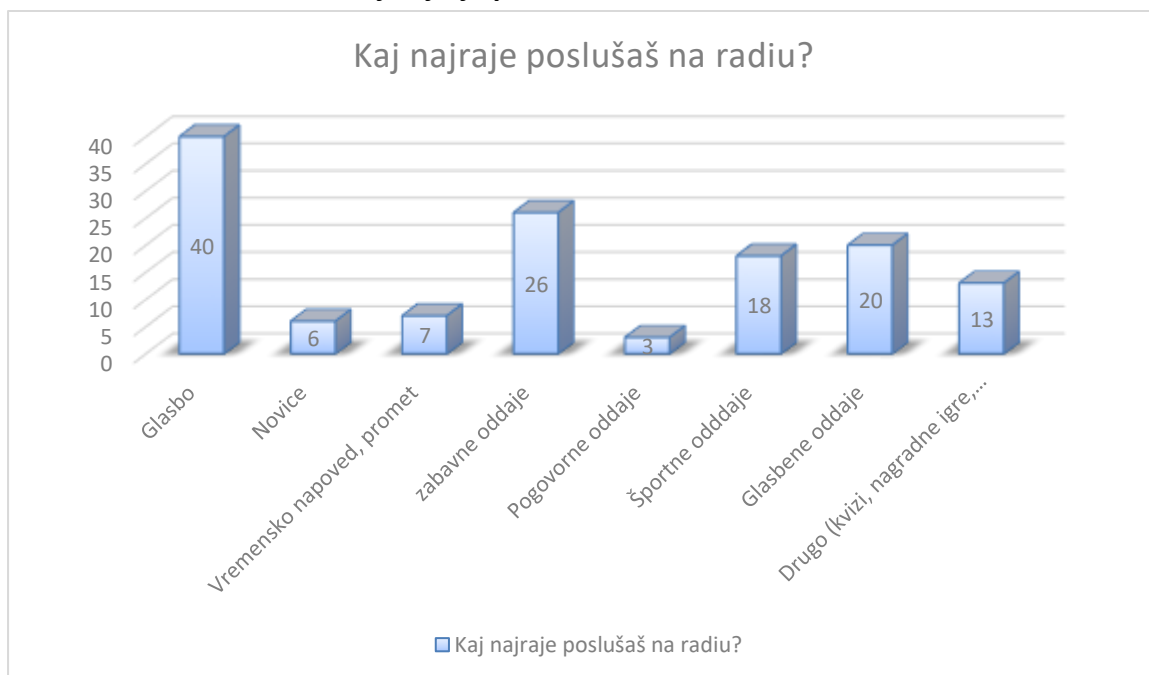
17. Kako pogosto poslušáš radio?

Graf 15: Kako pogosto poslušáš radio?

Ostali učenci, ki poslušajo radio, so odgovorili na naslednje vprašanje. Zanimalo me je, kako pogosto poslušajo radio. Večkrat na teden radio spremlja 13 učencev, redko ga poslušá 7 učencev, enkrat na teden radijskim vsebinam prisluhne 9 učencev, vsak dan pa radio poslušá osem učencev, pod drugo je pet učencev napisalo, da radio poslušajo samo v avtu.

18. Kaj najraje poslušáš na radiu?

Graf 16:Kaj najraje poslušáš na radiu?

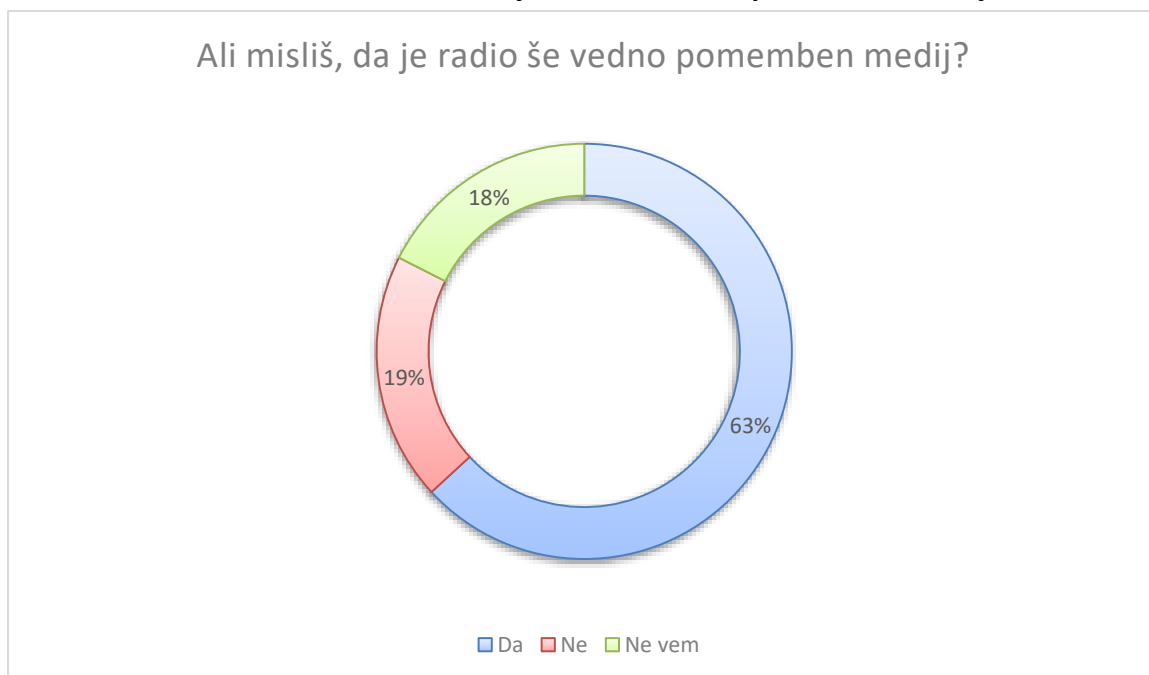
Zanimalo me je tudi, katere vsebine učence najbolj privlačijo. Izbrali so lahko več možnosti in kot prikazuje zgornji graf, radi poslušajo glasbo, potem radi prisluhnejo zabavnim in glasbenim in športnim oddajam. Zanimivi so jim tudi kvizi, nagradne igre in glasbene želje. Nekoliko manj jih zanimajo servisne informacije (promet, vreme) in novice ter pogovorne oddaje.

19. Katere radijske postaje poslušáš?

Pri odprtem vprašanju me je zanimalo, katere radijske postaje poslušajo, s tem sem tudi preverila, če dejansko poznajo radijske postaje.

V največji meri poslušajo lokalni Radio Sora, sledijo Veseljak, Radio Aktual, Radio 1, Primorski val in Radio Antena.

20. Ali misliš, da je radio še vedno pomemben medij?

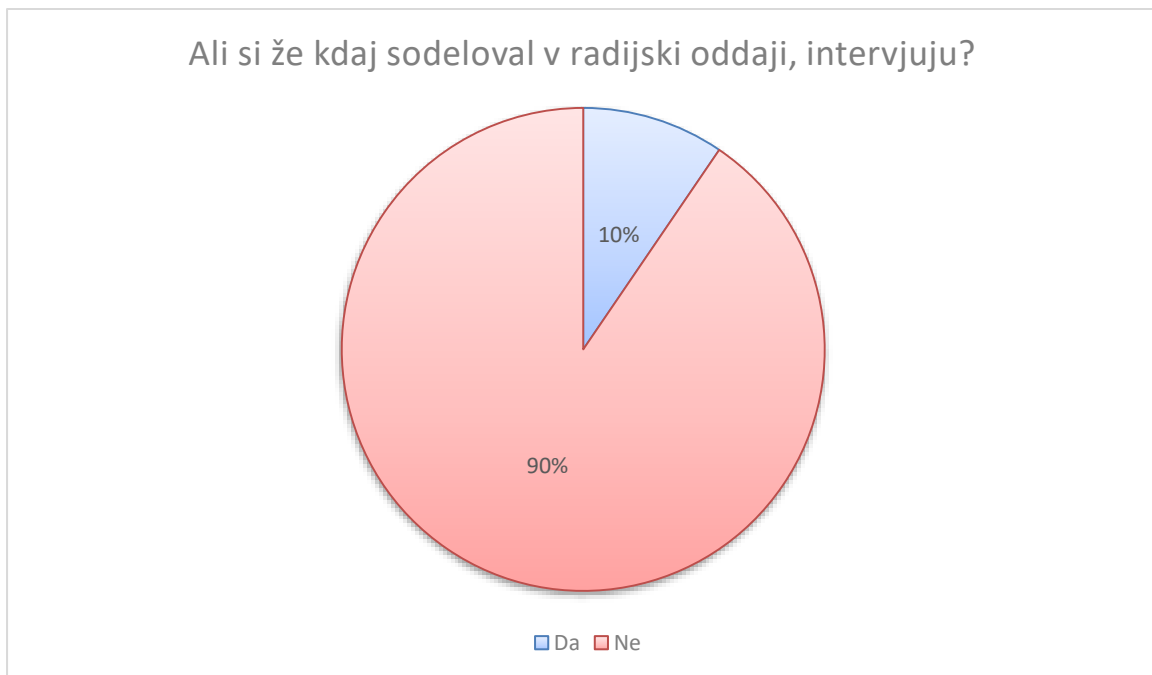
Graf 17: Ali misliš, da je radio še vedno pomemben medij?

Želela sem tudi izvedeti, kako mladi gledajo na pomembnost radia kot medija. 21 učencev meni, da je radio še vedno zelo pomemben medij, 11 jih pravi, da ni, 10 učencev pa na vprašanje ni znalo odgovoriti.

Pri podvprašanju so odgovarjali, zakaj menijo, da je radio še vedno pomemben. Odgovorili so:

- se nasmеjiš,
- dober za glasbo in novice,
- lahko poslušaš brez interneta,
- je zabaven,
- ni, zdaj imamo telefone.

21. Ali si že kdaj sodeloval v radijski oddaji, intervjuju?

Graf 18: Ali si že kdaj sodeloval v radijski oddaji, intervjuju?

V razmeroma bližnji okolici naše šole sta tudi dve lokalni radijski postaji, zato me je zanimalo, če so učenci že kdaj sodelovali pri kakšnem intervjuju oz. v radijski oddaji. Samo štiri učenci so že imeli izkušnjo s sodelovanjem pri radijski oddaji, medtem ko 38 učencev te izkušnje ni imelo.

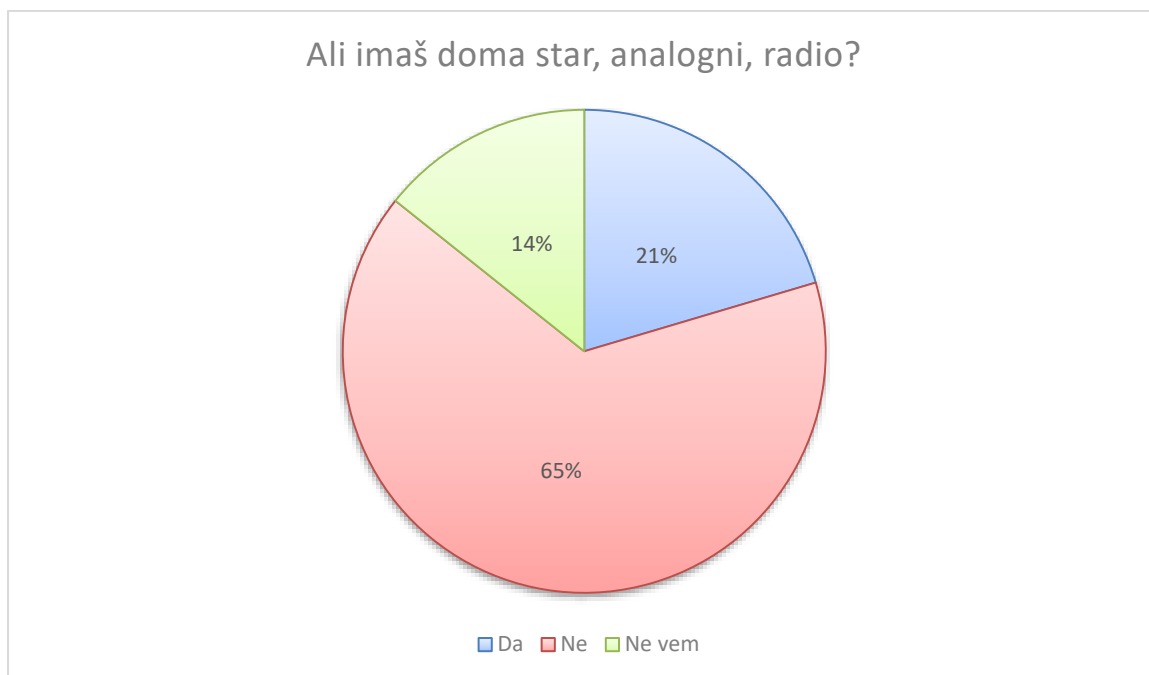
22. Bi si želel, da bi imeli na šoli šolski radio?

Graf 19: Bi si želel, da bi imeli na šoli šolski radio?

Ker na naši šoli v septembru še nismo imeli šolskega radia, me je zanimalo, če si učenci želijo, da bi ga imeli. 35 učencev je obkrožilo da, 7 učencev pa šolskega radia ne pogreša.

23. Ali imaš doma star, analogni, radio?

Graf 20: Ali imaš doma star, analogni, radio?

Zanimalo me je tudi, ali imajo doma še star, analogni, radio. 23 učencev doma nima takšnega radia, pri desetih učencih ga imajo, 9 učencev pa za to sploh ne ve.

24. Katere druge medije še spremljaš?

Ob koncu sem želela še izvedeti, katere medije spremljajo. Napisali so, da spremljajo YouTube, televizijo, TikTok, Instagram in Spotify.

3.4 Intervju z direktorico Primorskega vala

V zadnjem delu empiričnega dela sem nekaj vprašanj v mesecu avgustu 2025 zastavila tudi direktorici Primorskega vala, Zali Lampič. V nadaljevanju objavljam njen pogled na radio in na to, kako ga sprejemajo mladi.

Kako pomemben se vam zdi radio danes, v času digitalnih medijev, zlasti za mlade?

Radio ima danes drugačno vlogo kot nekoč, a ostaja pomemben. Mladi sicer več posegajo po digitalnih platformah, a kljub temu le radio ponuja hiter dostop do lokalnih novic, prometa in aktualnih dogodkov. Ustvarja občutek skupnosti ter prostor za domačo glasbo, intervjuje in kulturne vsebine, s katerimi na svojih mobilnih napravah nikoli ne bi prišli v stik. Spletni

prenosi in podcasti pa kažejo, da se je radio uspešno prilagodil digitalni dobi in ostaja relevanten.

Se vam zdi, da je radio danes še vedno zanimiv za osnovnošolce in najstnike? Ali v zadnjih letih opazate kakšne spremembe v poslušnosti radia med mladimi?

Za osnovnošolce in najstnike radio danes ni več tako privlačen kot v preteklosti, saj več časa preživijo na družbenih omrežjih, kjer sami izbirajo glasbo in vsebine, ki jih želijo spremljati in so informacije takoj na doseg roke. Kljub temu radio ostaja zanimiv v določenih trenutkih – na primer v avtu, pri poslušanju glasbe z družino. V zadnjih letih je opaziti upad klasičnega poslušanja med mladimi, a hkrati porast zanimanja za spletne različice radia, podcaste in prenose v živo. To pomeni, da radio še vedno najde pot do mladih, le v spremenjeni, digitalni obliki.

Katere vsebine jih najbolj pritegnejo?

Mlade poslušalce na radiu najbolj pritegnejo vsebine, ki so zabavne, hitre in povezane z njihovimi interesi. To so predvsem glasba, nagradne igre in zabavne vsebine, saj spodbujajo interakcijo. Najstnike privlačijo teme, ki govorijo o njihovem življenju – prijateljstvu, šoli, zabavi ... Predvsem pa so že dolgo najbolj popularni podcasti.

Kako mlade danes nagovarjate, da bi postali tudi ustvarjalci radijskih vsebin – ne le poslušalci?

Mlade danes k ustvarjanju radijskih vsebin spodbujamo predvsem s tem, da jim damo prostor za izražanje. V šolah, mladinskih centrih in radijskih hišah nastajajo projekti, kjer se lahko preizkusijo kot voditelji, novinarji ali glasbeni uredniki. S tem pridobijo občutek, da so njihove ideje pomembne, in hkrati razvijajo komunikacijske ter tehnične spretnosti.

Pomembno je tudi, da radio približamo njihovem digitalnemu svetu. Oddaje se lahko predvajajo kot podcasti, deli vsebin pa se objavljajo na TikToku, Instagramu ali YouTubeu.

Kakšna je po vašem mnenju vloga radia pri razvijanju medijske pismenosti pri mladih?

Radio ima pomembno vlogo pri razvijanju medijske pismenosti, saj mlade uči kritičnega poslušanja, razlikovanja med dejstvi in mnenji ter razumevanja, kako nastajajo medijske vsebine. Z aktivnim sodelovanjem pri radijskih projektih se naučijo oblikovati sporočila in odgovorno uporabljati jezik. Tako radio ni le vir informacij in zabave, ampak tudi orodje za razvijanje odgovornega, kritičnega in ustvarjalnega odnosa do medijev.

Kako pomembna se vam zdi medijska pismenost za otroke in mlade danes, ko so izpostavljeni številnim digitalnim vsebinam?

Medijska pismenost je danes za otroke in mlade ključna, saj jim pomaga varno, kritično in odgovorno uporabljati digitalne vsebine ter ločevati med resničnimi in neresničnimi informacijami.

Menite, da je v osnovnih šolah dovolj poudarka na medijskem izobraževanju – še posebej glede razumevanja radia in njegove vloge v družbi?

V osnovnih šolah je medijskega izobraževanja premalo, radio pa je pogosto spregledan, čeprav lahko pomembno prispeva k razumevanju medijev in njihove vloge v družbi ter pozitivno oblikuje mladino in njihovo kritično razmišljanje.

Slika 8: Direktorica Primorskega vala

3.5 Izvirni prispevek k praksi

Moja vloga mentorice v povezavi z mediji in radijskim delom temelji na večplastnih izkušnjah, ki sem jih pridobila skozi skoraj desetletje dela v nacionalnih in regionalnih medijih. Posebej blizu mi je delo na radiu – med drugim sem v študentskih časih sodelovala z Radiem Koper (najprej sem opravljala študentsko prakso, kasneje sem pomagala pri lektoriranju, vsa leta pa sem pripravljala in prebirala prispevke za rubriko Kotiček za jeziček) – zato mi je bilo mentorstvo pri IP Radio naravno nadaljevanje mojega profesionalnega udejstvovanja. Več kot deset let kot honorarna sodelavka delam tudi na lokalni radijski postaji, kjer napovedujem, pripravljam prispevke, montiram, urejam spletno stran itd.

Zadnja leta poučujem slovenščino in izbirne predmete s področja medijev. V lanskem letu smo na šoli po več kot dvajsetih letih ponovno obudili šolski radio, ki je postal pomemben prostor za izražanje, sodelovanje in razvoj medijskih kompetenc učencev. Pri tem izzivu sem sodelovala kot mentorica, kar je obsegalo tako vsebinsko kot tehnično podporo učenkam.

Na urah smo z učenkami najprej obdelale temeljno teorijo: spoznale smo delovanje radia, osnovne zakonitosti medijskega sporočanja, vlogo radijskega voditelja in pomen tehničnega znanja. Vseeno pa sem želela učenkam omočiti čim več praktičnega dela, zato sem na uro povabila nekdanjo novinarko in zaposleno v montaži. Posvetile smo se tudi bralnim vajam in fonetiki. Obenem smo se učile osnov montaže, snemanja ter urejanja posnetkov.

Kot mentorica sem skrbela za pripravo vsebin in scenarijev, za organizacijo snemanj in objav prispevkov. Pogosto sem bila v vlogi usmerjevalke, spodbujevalke in koordinatorice – pomagala sem pri reševanju tehničnih težav, pri postavljanju struktur oddaj ter pri komunikaciji z drugimi udeleženci projekta. Poseben poudarek sem namenjala tudi razvijanju mehkih veščin – kot so sodelovanje, spoštovanje rokov, odgovornost in timski duh. Pomembno se mi je zdelo, da je v ekipi vladalo spodbudno in pozitivno vzdušje, saj verjamem, da se le v takem okolju lahko razvija ustvarjalnost in samostojnost.

Vsako zaključno delo ali radijski prispevek smo skupaj analizirale. Poslušale smo posnetke, jih komentirale in naredile evalvacijo – izpostavile smo, kaj je bilo dobro, in poiskale možnosti za izboljšave. Tako so učenke razvijale ne le tehnične in vsebinske spretnosti, temveč tudi kritično razmišljanje, krepile so tudi sposobnost samorefleksije.

Vesela sem, da sem lahko znanje, ki sem ga pridobila skozi leta radijskega dela, prenesla v šolski prostor. Mentorstvo pri pripravi radijskih (in zdaj tudi spletnih ter časopisnih) prispevkov in vodenje šolskega radia razumem kot dragoceno priložnost, da mladim

ponudimo orodja in priložnosti za izražanje ter jih usmerimo k ustvarjalnemu in odgovornemu delu z mediji.

4 RAZPRAVA

Na začetku raziskovanja smo si zastavili šest hipotez, ki jih bomo po pridobljenih rezultatih ovrgli oz. potrdilo.

Prvo hipotezo, da radio ni več priljubljen med osnovnošolci, saj ga nadomeščajo sodobnejši mediji, lahko deloma ovrgemo. Presenetljivo visok delež učencev (74 %) še vedno posluša radio. Vendar pa večina tega poslušanja poteka neposredno pasivno, predvsem v avtu, občasno doma ali na poti (npr. na avtobusu). Obenem pa je iz odgovorov razvidno, da učenci pogosteje uporabljajo druge platforme (YouTube, TikTok, Spotify, Instagram), kar pomeni, da radio sicer še spremljajo, vendar ni v ospredju njihove medijske izkušnje. Radio med osnovnošolci še ni izginil, vendar ga večinoma spremljajo v sekundarnem kontekstu (npr. v ozadju), medtem ko so jim sodobni digitalni mediji bližje in bolj privlačni.

O drugi hipotezi, da učenci radio večinoma poslušajo pasivno, redko po lastni izbiri, smo že spregovorili pri prvi hipotezi. To hipotezo lahko potrdimo, ker je največ učencev navedlo, da radio poslušajo v avtu, sledijo odgovori doma, na poti ali v trgovini. Redki so tisti, ki bi radio poslušali zavestno in načrtno. Nekateri so celo zapisali, da ga poslušajo le, ker ga poslušajo starši, kar potrjuje pasivno izpostavljenost. Učenci niso aktivni poslušalci radia – večinoma gre za poslušanje iz navade okolja ali situacije, ne iz osebnega zanimanja.

Suvereno lahko potrdimo tretjo hipotezo, ki se je glasila, da je glasba najbolj priljubljena radijska vsebina med učenci.

Glasba je daleč najbolj izpostavljena kategorija, ki jo učenci radi poslušajo na radiu. Šele nato sledijo zabavne vsebine, športne oddaje, kvizi in druge interaktivne vsebine. Novice, vreme in pogovorne oddaje jih zanimajo precej manj. Radio je med učenci še vedno zanimiv predvsem kot glasbeni medij. Informativne in pogovorne vsebine jih ne pritegnejo tako močno.

Potrdimo lahko tudi četrto hipotezo, in sicer da učenci kažejo interes za sodelovanje pri šolskem radiu. Kljub temu da ima izkušnje z radijskim ustvarjanjem zelo majhen delež učencev (le 4 učenci od 57), jih kar 35 izraža željo po uvedbi šolskega radia. To kaže na odprtost in zanimanje za ustvarjalno udejstvovanje, čeprav nimajo še veliko stika s tovrstnim delom. Šolski radio ima velik potencial, saj med učenci obstaja interes, ki pa ga je treba razvijati z aktivnim vključevanjem in podporo.

Potrdimo lahko tudi zadnjo, peto hipotezo, in sicer, da učitelji prepoznavajo pomembnost radia pri razvoju medijske pismenosti, vendar se pri vključevanju radijskih vsebin v pouk pogosto soočajo s pomanjkanjem opreme in časa.

Rezultati ankete med učitelji kažejo, da velika večina (84 %) v pouk vključuje radijske vsebine, kar potrjuje, da radio prepoznavajo kot pomembno orodje pri razvoju medijske pismenosti. Poudarjajo cilje, kot so razvoj govornega izražanja, novinarskih veščin in tehničnih znanj. Vendar se hkrati kar 56 % učiteljev sooča s pomanjkanjem časa, 52 % pa z neustrezno tehnično opremo. Ti dve oviri bistveno omejujeta možnosti za bolj sistematično delo z radijskimi vsebinami. Hipoteza je torej potrjena, saj se učitelji kljub pozitivnemu odnosu do radia srečujejo z realnimi, sistemskimi omejitvami pri njegovem vključevanju v pedagoško prakso.

5 ZAKLJUČEK

V raziskovalni nalogi o vlogi radia med mladimi in njegovem pomenu v današnjem digitalnem okolju smo združili različne perspektive – od mnenj učiteljev in sedmošolcev do pogleda direktorice Primorskega vala, Zale Lampič, ter analize ustanovitve šolskega radia. Tako je bil možen celovit vpogled v aktualno stanje, izzive in priložnosti, ki jih radio predstavlja za mlade generacije.

Radio je, kljub izrazitemu razmahu digitalnih medijev, ostal pomemben medij, ki se je uspešno prilagodil novim tehnologijam. Kot je izpostavila direktorica Primorskega vala, Zala Lampič, ima radio danes drugačno, a ne manj pomembno vlogo kot nekoč. Čeprav mladi večinoma posegajo po družbenih omrežjih in digitalnih platformah, radio še vedno zagotavlja edinstven prostor za hitro lokalno obveščanje, povezovanje skupnosti in dostop do kakovostnih kulturnih vsebin. Zlasti spletni prenosi in podcasti omogočajo, da radio ostane relevanten tudi za mlade, ki so digitalno zelo aktivni.

Ankete med sedmošolci so pokazale, da je klasično poslušanje radia nekoliko upadlo, saj jih bolj privlačijo vsebine, ki jih lahko sami izbirajo in prilagajajo svojemu okusu na platformah, kot so YouTube, Spotify ali TikTok. Kljub temu pa radio še vedno doživlja svojo uporabnost v specifičnih situacijah, kot so vožnja z avtom, družinsko poslušanje ali posebni radijski projekti, ki pritegnejo njihovo pozornost. Še posebej so med mladimi priljubljeni podcasti, ki omogočajo poslušanje vsebin kadarkoli in kjerkoli.

Učitelji so izpostavili, da mladi najbolj cenijo zabavne, interaktivne in hitro dostopne vsebine, kot so nagradne igre, glasba ter vsebine, povezane z njihovimi vsakdanjimi interesi, kot so prijateljstva, šola in prosti čas. Tovrstni programi radio naredijo bližji in bolj dostopen, saj nagovarjajo mladostniško publiko na njihov način.

Pomemben vidik, ki ga je v intervjuju poudarila direktorica, je vloga radia kot orodja za razvoj medijske pismenosti in ustvarjalnosti med mladimi. Radio ni le pasivni medij, temveč lahko postane platforma, kjer se mladi preizkusijo kot ustvarjalci vsebin – voditelji, novinarji ali uredniki. Takšni projekti so ključni, saj ne le približajo radio mladim, ampak jim omogočajo, da razvijajo pomembne komunikacijske in tehnične spretnosti.

Na ta način se mladi naučijo kritičnega poslušanja, razlikovanja med dejstvi in mnenji ter razumevanja procesa nastajanja medijskih vsebin. Radio tako postaja pomembno orodje za oblikovanje odgovornega, kritičnega in ustvarjalnega odnosa do medijev, kar je danes

ključnega pomena zaradi vse večjega obsega digitalnih vsebin, ki jih mladi vsakodnevno konzumirajo.

Učitelji so v anketi prav tako izpostavili, da medijsko izobraževanje v osnovnih šolah ni dovolj zastopano, še posebej kar zadeva razumevanje radia in njegove vloge. Zaradi tega so projekti, kot je ustanovitev šolskega radia, izjemno dragoceni. Omogočajo namreč praktično učenje in boljšo vključenost mladih v medijski svet, ki je vse bolj kompleksen in poln izzivov glede preverjanja resničnosti informacij.

Ustanovitev šolskega radia je v raziskavi predstavljena kot uspešen in navdihujoč projekt, ki mladim omogoča neposreden stik z medijsko produkcijo. Šolski radio spodbuja sodelovanje, kreativnost in povezanost med učenci ter daje priložnost, da se glas mladih sliši tudi izven učilnice. Takšni projekti so se pokazali kot odlično dopolnilo tradicionalnemu izobraževanju in kot korak k izboljšanju medijske pismenosti.

Vključevanje mladih v pripravo in ustvarjanje radijskih vsebin ne le povečuje njihovo zanimanje za radio kot medij, temveč tudi krepi občutek skupnosti in pripadnosti šoli. Šolski radio je zato lahko model, ki ga je mogoče širiti tudi na druge izobraževalne ustanove, saj prinaša večplastne koristi – od tehničnih veščin do socialnih kompetenc.

Ob upoštevanju vseh pridobljenih podatkov in mnenj lahko zaključimo, da radio kljub spreminjajočemu se medijskemu okolju ostaja pomemben in relevanten medij, zlasti če se prilagodi navadam in pričakovanjem mladih poslušalcev. Pomembno je, da se radio približa digitalnim platformam, kjer mladi preživijo največ časa, hkrati pa ohrani svojo edinstveno vlogo lokalnega in kulturnega glasnika.

Za uspešno prihodnost radia pri mladih je nujno večje vključevanje mladih v ustvarjanje radijskih vsebin ter povečanje medijskega izobraževanja v šolah. Šolski radii, podprti z novimi tehnologijami in interaktivnimi pristopi, lahko postanejo močno orodje za razvoj medijske pismenosti, kritičnega mišljenja in ustvarjalnosti.

Izkušnje Primorskega vala in besede direktorice Zale Lampič kažejo, da radio ni zgolj preteklost, temveč živa in prilagodljiva platforma, ki lahko še naprej bogati kulturno življenje mladih in spodbuja njihovo aktivno participacijo v medijskem prostoru.

V prihodnosti bi bilo smiselno več medijskih vsebin vključiti v redni pouk, na primer pri slovenščini, družboslovju ali glasbeni umetnosti, kjer bi učenci analizirali in ustvarjali različne radijske prispevke. Šole bi lahko vzpostavile redne radijske oddaje ali podcaste, ki bi jih pripravljali učenci in z njimi osvetljevali aktualne teme iz šolskega in družbenega okolja.

Učitelji bi lahko sodelovali z lokalnimi radijskimi postajami ter učencem omogočili obisk studia ali mentorsko vodenje pri ustvarjanju vsebin. V učne načrte bi lahko vključili osnovno usposabljanje za delo z zvokom, snovanje scenarijev in vodenje intervjujev. S tem bi šola postala prostor sodobnega, aktivnega učenja, kjer učenci razvijajo kritično mišljenje, medijsko pismenost in digitalne kompetence.

6 VIRI IN LITERATURA

1. Cuzak, Š. (2012). *Starši, televizija in vzgoja za medije* [Diplomsko delo]. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=124064&lang=slv>
2. Drumlič, R. (2013). *Vloga učitelja slovenščine pri kreativnem ustvarjanju šolske radijske oddaje* [Diplomsko delo]. Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=55455&lang=slv>
3. Jordan, A. (2016). *Uporaba radia med mladimi: primerjava med spoloma* [Diplomsko delo]. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/jordan-andreja.pdf>
4. Košir, M., Erjavec, K., Volčič, Z. (2006). *Učni načrt: Izbirni predmet: Vzgoja za medije – Tisk, Radio, Televizija*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport; Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/1-letni/Vzgoja_za_medije_tisk_izbirni.pdf (datum dostopa: junij 2025)
5. Kovačič, M. (2006). *Medijska vzgoja odraslih* [Diplomsko delo]. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Kovacic-Mica.PDF>
6. Petrovčič, M. (2019). *Analiza radijskega govora na Primorskem valu* [Diplomsko delo]. Fakulteta za humanistične študije, Univerze na Primorskem. Dostopno na: <https://repozitorij.upr.si/Dokument.php?id=17967&lang=slv>
7. Rek, M. (2021). *Medijska vzgoja in pismenost v Sloveniji*. [Znanstvena monografija]. Ljubljana: Vega.
8. Seljak, I. (2025). *Fotografije novopečene direktorice Primorskega vala* [Fotografija]. Osebna zbirka.
9. Šart, T., Dražnik, K., Strnišnik, U. (2011). *Šolski radio* [Raziskovalna naloga]. Elektro in računalniška šola Velenje. Pridobljeno s spletne strani Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline: <https://mladiraziskovalci.scv.si/ogled?id=1221>
10. Šušteršič, O. (2005). *Medijski izbirni predmeti v devetletni osnovni šoli* [Diplomsko delo]. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Sustersic-Olga.PDF>
11. Trebše, A. (2025). *Medijska vzgoja pri pouku slovenščine v osnovnih šolah* [Magistrsko delo]. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=212655&lang=slv>

7 PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik za učitelje

1. Ali v okviru izbirnega predmeta ali krožka vključujete vsebine, povezane z radiem kot medijem?
2. Če ste odgovorili z "da", katere aktivnosti vključujejo delo z radiem?
3. Kako pogosto se vaši učenci ukvarjajo z radijskimi vsebinami pri predmetu/krožku?
4. Katere cilje zasledujete z vključevanjem radia v medijsko vzgojo?
5. Katere izzive opazate pri vključevanju radia v pouk ali krožek?
6. Ali imate dostop do tehnične opreme za snemanje in obdelavo zvoka (npr. mikrofona, snemalnik, računalniška programska oprema)?
7. Ali vaši učenci ustvarjajo lastne radijske vsebine (npr. radijske oddaje, intervjuje, zvočne prispevke)?
8. Kako bi ocenili zanimanje učencev za delo z radiem kot medijem?
9. Ali sodelujete z lokalnimi radijskimi postajami ali drugimi zunanjimi partnerji?
10. Kaj bi po vašem mnenju pripomoglo k večji uporabi/zanimanju radia v šolskem okolju?
11. Ali menite, da je v učnem načrtu dovolj medijskih vsebin?
12. Kateri predmet poučujete?
13. Koliko let že poučujete?

Priloga 2: Vprašalnik za učence 7. razreda

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE 7. RAZREDA

1. Ali doma poslušáš radio?

- Da
- Ne

2. Če si odgovoril/a "Da", kako pogosto poslušáš radio?

- Vsak dan
- Večkrat na teden
- Enkrat na teden
- Redko
- Nikoli (več ne poslušam)

Če radia ne poslušáš, zakaj ne?

3. Katero radijsko postajo najraje poslušáš? *(lahko napišeš več)*

4. Kaj najraje poslušáš na radiu? *(označi vse, kar velja)*

- Glasbo
- Vremensko napoved
- Novice
- Šale in zabavne oddaje
- Pogovorne oddaje
- Športne oddaje
- Glasbene oddaje

- Kaj drugega: _____

5. Kdaj najpogosteje poslušáš radio?

- Zjutraj pred šolo
- Popoldne po šoli
- Zvečer
- Med vikendom
- Ostalo: _____

6. Kje običajno poslušáš radio?

- Doma
- V avtu
- Pri sorodnikih
- Na avtobusu
- Drugje: _____

7. Ali misliš, da je radio še vedno pomemben medij? Zakaj?

8. Ali si že kdaj sodeloval/a v radijski oddaji?

- Da
- Ne
- Ne vem

9. Bi si želel/a, da bi imeli šolski radio?

- Da
- Ne
- Morda

10. Ali imaš doma star, analogni radio?

- Da
- Ne
- Drugo: _____

11. Katere so po tvojem mnenju prednosti radia?

12. Katere medije še spremljaš (poleg radia)?

Priloga 3: Intervju z direktorico Primorskega vala

VPRAŠANJA – ZALA LAMPIČ

- Kako pomemben se vam zdi radio danes, v času digitalnih medijev, zlasti za mlade?
- Se vam zdi, da je radio danes še vedno zanimiv za osnovnošolce in najstnike? Opažate kakšne spremembe v poslušanosti radia med mladimi v zadnjih letih?
- Katere vsebine jih najbolj pritegnejo?
- Kako mlade danes nagovarjate, da bi postali tudi ustvarjalci radijskih vsebin – ne le poslušalci?
- Kakšna je po vašem mnenju vloga radia pri razvijanju medijske pismenosti pri mladih?
- Kako pomembna se vam zdi medijska pismenost za otroke in mlade danes, ko so izpostavljeni številnim digitalnim vsebinam?
- Menite, da je v osnovnih šolah dovolj poudarka na medijskem izobraževanju – še posebej glede razumevanja radia in njegove vloge v družbi?